Comoedia vetus

Of, anders ghenoemt Het bootsmans praetgen

Willem Meerman

bron
Willem Meerman, *Comoedia vetus. Of, anders ghenoemt Het bootsmans praetgen*. Druckery vande Almanacken, Antwerpen 1612

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/meer040como01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

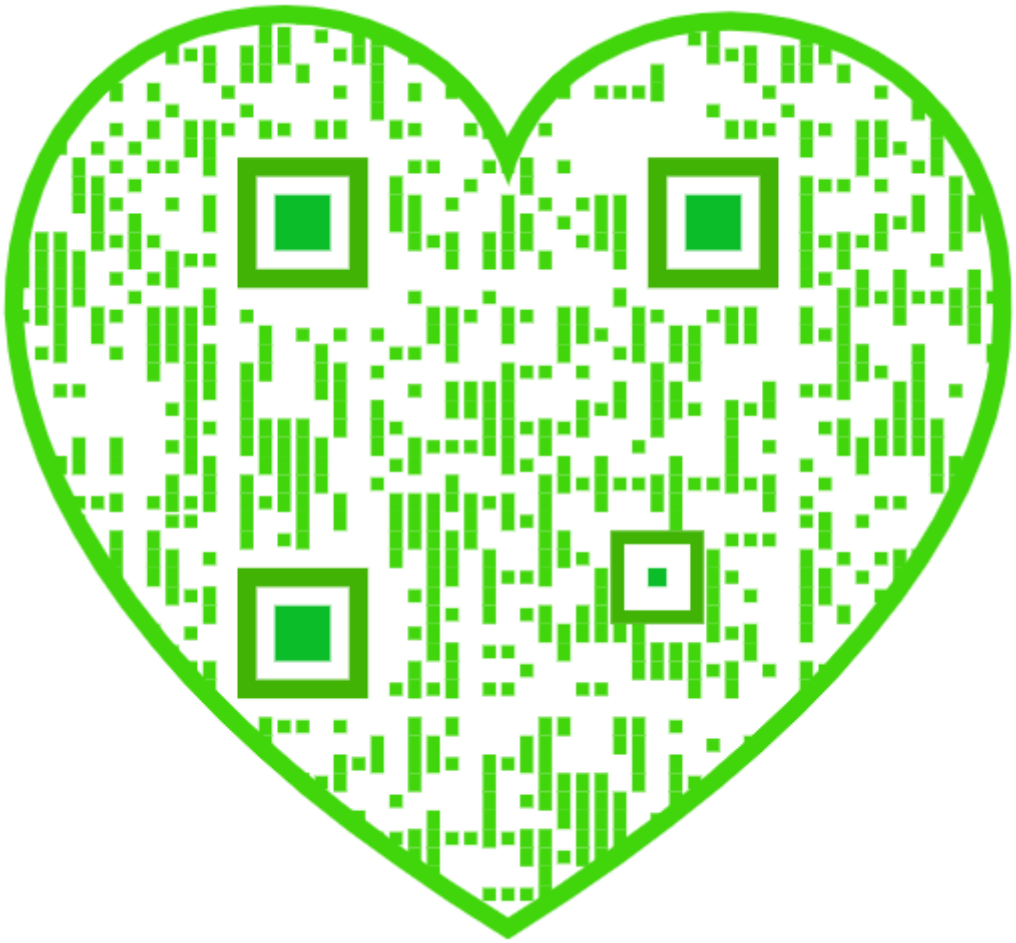

[Comoedia Vetus]

Hoe den ghekapten Droes, als vvaer hij Godes Tolck,
Sich leghert inde Kerck, en t'Hart van 't slechte Volck;
En dan haer Conincks Croon en Staff ter neer gaet vellen:
Dat sal juw hier Maetroos op sijn Scheepsch gaen vertellen.

die niet te vroegh van sijn neus een ancker maeckt, die can veel sien, al waert maer in't voorby seylen, zoo hy anders niet heel voor mal en vaert. Ick die al mijn leven voor halff vroet ghevaren heb, al vercierde mijn Vaer wel een beter stee, zoo heb ick nochtans zoo veel van hem ghehoort, en van andere ghesien, dat, souw de Kock niet eer schaffen, voor ick het juw al vertelt souw hebben, zoo had ick liever doot te wesen als van honger te sterven. Mijn wedervaren alleen is zoo menigerhande, dat ick er niet meer en souw weten uyt te comen, als een schip uyt een mael-stroom. Ick heb wel wat gesien, maer weynigh begrepen, en noch minder onthouwen. Ick ben al wijdder gheweest, als daer de Son by Noorden scheen: en over al waer ick quam daer heb ick menschen ghevonden, jae die al beter gheneust waren, als ick, hoe slechten uytkijc dat zy hadden. Onder anderen doen ick inde straet voer, daer men my seyde/ dat het best-geneusde Volck vande werelt woonde, daer meynden ick int eerste, dat men my bedroghen had: want men my daer een geckelijck ding ginck thoonen: dat was, een stuck van een steene pael, staende onder een ysere traly opte selve plaets, daer S*in*te Pieter o*n*ser aller Grootvaer wel eertijts zijn schuytgen aen meerde. Ghy meynt dat icker me geck, en het is waer. ic moest het me loopen kijcken als een gec te meer. t'was wel een paer mijlen of daer ontrent te Lande-waerts in, of meer: en onse Koc, die sijn lel aen gheen Nagel te beleggen en was, al stonden wy hier midden in de Kerck San Pietro, ghenaemt, die over dese lieve pael heenen getimmert was, begond heel luyd uyt te guytten en te lache*n*, en vraeghde of het lant dan of het schip vol ghecken was; en off S*in*te Pieter voor een Diluvy vreesde, doen hy zijn schuytgen zoo hoogh ende zo verre te landewaerts in sleypte: ten waer dat hy daer ontrent de Schelvisch inde Boomen ghevangen mocht hebben! Dit riep hy, als of hy alleen inde Kerck gheweest hadde, en alle de Heyligen dooff: zoo dat van t'een eynde van t'coor ick weet niet wat voor slagh van Bolck-vanghers beghonnen op te hooghen, en de Hooffden en d'Ooren samen steken, als sich verwonderende over sulcken volc, en twijffelende of wy ooc Kersten menschen mochten zijn. En terstont onsen Schrijver die wel sach dat het de Koc zo doende licht verknollen souw, en hy met ons inde Knip geraken, want hy dat vaerwater wel meer gevaren hadde, seyde, Hola Maets niet hoogher. ten magh hier te lande soo niet draghen: Want crijgense juw duym eens in een dolgat, zy sullen juw wel ander Italiaensch leeren clappe*n*. zoo dat wy met een swijgert hals-op speelden dat cattegat uyt. Opt ruym wesende,daer begon ons Kock al weer te vlagh-voeren, en te vragen: Wat droes wy voor Jangatten waren, dat wy zoo bloo uyt de Kerck liepen, en dat voort ghesicht van een graeuwe kap drie of vier? Doe begon ons onsen Schrijver van t'voorschip tot het achterschip te vertellen een groote langhe legende van dese geckelicke Zeecappen, die daer in S*in*te Pieters Kerck

waren. Hoe dat dien S*in*te Pieter, zedert dat onsen lieven Heer ten Hemel ghevaren was, daer doen en laten in dat lant gheworden was. Ende alhoewel hem belast was, een Visscher van Menschen te wesen: Zoo en cond hyder nochtans gheen goesmaeck uyt kaeuwen, als sijn Na-saten daer na wel ghedaen hebben: die-der noch ghantz op verleckerden, en bysonder noch onlangs onsen S*in*te P*iete*r Pouwels de vijfde op de swarte Zee-hanen, dat mede menschen zijn, had hy-se slechts connen vanghen, ghelijck als zijn Voorsaet S*in*te Pieter Cleymen den achsten d'ysere verckens dede, dat doenmael oock menschen waren, maer nu in die Struyssche maegh al verteert zijn tot lieve bescheten Kinderen van S*in*te Pieter: Desen cost en mocht den ouwen S*in*te Pieter niet, daerom, wilde hy wat smaeckelijcx eeten, zoo moest hy de stapel van zijn groote Visschery, die hy te Romen hielt, zoo men t'zedert ghelooft heeft, verlaten, en comen een drie off vier daghreysen verre alhier tot Pisa, om van daer om de versche sood t'zee te ghaen, alsoo wy aen dese steene pael wel sien conden, zoo wy niet blint en waren. En om de waerheyt te seggen, t'was niet S*in*te Pieter, een Vischgen voor een Visschers deur te willen vanghen dat hy te Romen die neering ging opstellen, want de Keysers doen ter tijdt al veel gauwer en leckerer op die mensche-vangst waren, als hy: en daer noch veel jaloerscher van waren, als van haer schoonste Wijven. Daerom ist wel te gelooven, dat den hongher, die huydensdaeghs den eenen in't Clooster, den anderen inde Crijgh jaeght: doenmaels oock onsen S*in*te Pieter in zee joegh. van daer hy dan wedercomende altijts een snees visschen thien twintigh aen d'omligghende Dorpgens ten besten gaff: dat den goeden luyden inde Vasten zoo wel dede, dat het heur nacomelinghen aldaer noch tot inde keel toe smaeckte. en de meeste weldaet, die hy hen bewees, was dat hyse daerenboven spijsde met het Hemelsche Broot des H*eilighen* Evangelij: maer daer was metter tijt zoo de mijter in ghecomen, datter niet als de buytenste corsten van overghebleven waren, diemen noch hier en daer by t'Heylichdom cond sien, metten naem vanden goeden ouwen Apostel daer op gheschreven. Desen naem was daer en elders by eenen yeghelicken in sulcker achting en weerdicheyt, dat hadmense yewers boven de deur van een vunsch Hoerekot gheschreven sien staen: men souw ghelooft hebben,dat het een Heylighe Capel van miraculen, off een Camerken van onse lieve Vrouw had gheweest. En dat te beclaghen was zijn eyghen Naesaten in zijn neering speelden zoo verachtelijck met zijnen naem, dat hy die te vooren selve was een Visscher van Menschen en van Visschen, nu, de sause off de mostart moest wesen van alheur gruysige pen en spiering, stinckvisch en vuylvisch, die zy in de Roomsche Poelen vonghen, ende de ghantsche wijde Weereldt deur voor Driakel vercochten. De Karels, die wy daer inde Kerck saghen dat waren nu de Schippers en Stuyrluy van S*in*te Pieters schepen en Buyssen. Dese gingen altijt ghegort en geschort met een rabant omt lijff, als off zy alleen het vuylste van den reep doen souwen: daer zy nochtans heur luye handen sulcken ryenicheydt belooft hadden, ende oock hielden, dat men-se noyt beteert noch besmeert, noch betraent noch bepeeckelt en sagh: veel min dat zy-der een rockgen op uytschudden souwen als S*in*te· Pieter dede, doen hy met zijn broeders weder aen t'visschen was ghevallen, nae dat zijn Meester was gestorven. den goeden man en verstond doen noch het gheheymnis vande groote

Visschery niet. Maer zijn Naesaeten die creghen der een Enghelsch verstant van, en setten der oock sulcken wijs op, dat sy wel andere slobbens tot sulcken werck creghen, als, seyde hy (maer Kock, ghy moest niet uyt het school clappen) de Kinderen van de Coninghen, Heeren, Edelen, ende Rijcke van 't Landt. Wel? daer sou meer als eenen Duyvel me spelen,sey de Cock, dat Heeren en Princen souwen moeten kaecken en waecken, teeren en smeeren: en die Honts-conten en souwen heur luysighe Handen niet eens willen uytsteken, Maer inde Hut voor legghers op haer sijd varen, en metten anderen eens omdrincken: Ic bruydese liever altemael over boort, al en souwen der gheen lang clooten meer om ghelt te becomen wesen. Hola ghy botten Hollander, seyd de Schrijver, ghy zijt hier in Italien, en niet int Schip. Die hier te Lande wijs wil zijn, die moet sich houden als of hy mal ware, ende en segghen niet al dat hy weet. En dat ghy noch te degen wist, met hoe weynigh wijsheyts dat veel dinghen inde Werelt toegaen, ghy souwt soo ongheschict niet bulderen. Maer hoort eens toe hoe de Visscher in zijn hoosen quam. Dese Broeders, of heur Voorsaten in ouwen tijden, waren heylige mannen, die nae t voor-spel van S*in*te Pieter, d'inwoonders van dese Landen vande Heydensche Affgoderije tot het heylighe Kersten gheloof bekeert hebben. en al eer dat die heur hooft neer leyden, begonder, als ghy seght, al meer als eenen Duyvel zijn personagie onder te spelen, en trocken oock het Heyligh cleet aen, want de menschen veel al, malcanderen niet als by den uytkijck en kennen, en ghaven sich uyt voor d'oprechte nae-volghers van S*in*te Pieter: maeckten t'volck metter tijdt wijs, dat hy daer en daer ontrent eertijts zijn Visschery had neer gheslaghen, ende henluyden zijn Neering by Testament naghelaeten, die een yeghelijck, van Goodts weghen, ghehouden was te handtaven ende te voorderen. Dit wisten zy wel zoo lang uyt te lijmen, en allengskens meer een meer te recken en te strecken, dat de slechte luyden,verghetende d'oude S*in*te Pieters Leer, heur teenemael vergaepten aende ronde eenvoudicheyt van S*in*te Pieters Scheepgen, want anders gheen text en preecktemen heur. Middelertijdt het moest verdobbelhudyt wesen, en die daer een planck aen brenghen cond, dat souw een Sant by S*in*te Pieter inden Hemel wesen. zoo dat cleyn hans, groot hans, om strijt hier aen beghonnen te reeden, En sommighe die wat heyligher wilden heeten, oock zelfs me tzee ginghen. en t'voer soo wel datmen eer langhe moest uyt sien om een grooter Schip, om die neering voort te queecken Hier toe leende den Keyser Constantijn selver t'beste schip dat hy opt water hadde, dat eertijdts de gantsche zee alleen ghedwonghen had: Dit was een slachbouch die zy wel wisten te ghebruycken. Eertijdts hadden zy niet meer als voor slooven ghevaren, tot ghemeene scheeps costen ende profijt. haer meeste heerschap off ghesegh was dat zy zelfs alder eerst de handen uyt de mou staecken, daer wat te doen was, als goe zeeluy, en navolghers van S*in*te Pieter toe stont: selfs t'wand schooten, en daer me zelfs weder om spil liepen: daer een zorghelijck gat in te loopen was, zelfs eerst in de schuyt vielen om te roeyen of te diepen: daert te stranden was, zelfs de voorste over boordt waren, zoo datter meenige vande heure hier en daer in de Barninghen bestort wierden. en hier mede hadden zy zoo de herten ghewonnen vant ghemeene graeuw, datmen hen metter tijt t'roer en het woort van alle dingen inde handt gaf, als of de goede vangst

alleen van heur yveren en voorloopen ghecomen ware. Maer nu, siende dat zy zoo trotsen schip onder heur gat ghekreghen hadden, en t'volck alree niet anders ghewent, als op al heur veesten Amen te zegghen, soo gebruyckten sy dien wint terwijl syse hadden, en maeckten haer selven heer en meester vant schip. de Keysers Vlagghe moest aff, en S*in*te Pieter boven. den Naem van dit schip, en van de Schip-heeren die het voerden, wiert metter tijt by een yegelijcken soo ontsachelijck, datter qualijck yemant soo stout of sterc by der zee voer, die niet voor S*in*te Pieter en souw ghestreecken hebben. Dit ginck al voor windt, soo dat sy van dagh tot dagh heur eyghen crachten, en allemans dwaesheydt meer en meer leerden kennen: oock daghelijcks den smaeck creghen van veelerley costelijcke leckere visch, die hen de rijcke zee, en de malle Visschers gaven, en voor heenen niet als op Coningen en Princen tafelen opgeschaft en placht te werden. In somma, sy saghen doen uyt de Maen, de ghemeene Planeet van alle gecken, dat het doen recht ghety was om, volghens heur Evangelij, te worden Visschers van menschen. Hier gingen sy dus me te werck. wat dat heur voor schepen teghen quamen, die deden sy al nae de Nieuwe malle maniere voor S*in*te Pieter strijcken, en tracteerdense dan al nae de Schippers hard of weeck kackten, oft ghesegh onder heur volck hadden: Was-er dan een die met zijn volck niet wel en stond, daer nam mijn Heer van S*in*te Pieters weghen kennis van zaecken tot zijnen voordeel, zettede de schippers aen landt, of lietse van heur eygen volck over boort smijten. stelde daer dan een ander set-schipper op, ten meesten dienste van S*in*te Pieter. ander hiel hy in devotie, end bedong altoos dat sy S*in*te Pieteren niet in zijn vaer-water en moesten wesen, nemende met eenen wel een vat Waters of een tonne Broods over, als ghewillighe offerhande. Andere hielt hy by sich. andere gaf hy bestelling elders te gaen visschen, soo dat hy dus doende den eenen visch metten anderen vong: en leerdense heur netten soo dicht breyen, en soo diep op de gront tot inde conscientie vander zee schieten, datter niet een Vischgen onder of deur en mocht. Waer dat Roovers op zee waren, en slechts met hem wilden varen, die gaff hy stracx Pardoen dat anders niemandt als den Coningen alleen toequam te straffen of te vergeven. In somma hy wist van alle boomen riemen te maecken, om syn jachten wel beroeyt te hebben, Ende waer yemandt der Coningen inghehaelde vlaggen weder wilde uytwerpen, daer stracx by te wesen, eer den jongen ten halff weghen int grootte wand souw wesen. Dit ontsagh op de vreemde schepen vercreegh ende voede hy alleen door middel vande Stuyrluyden, die hy metter tijt op weynighe nae al aen syn lijntgen creegh: en die dan niet en wilde, aen een ander toutgen om den hals vast rockende. hy bestelde haer boecken en caerten, nacht-glasen en compassen, stocken en cruycen, die anders niet goet en heteden te wesen, off sy moesten juyst al van hem gheteeckent en met s'Visschers zeghel ghezeghelt zijn. en die dan sulcken stuyrman had met een bach-staeghen windt, die paste de suycken op de stroomen. Dit geloofde den meesten mallen hoop over al, behalven in Levanten, daer sy hem voor een verwaenden Sot uytscholden, en seyden, dat sy oock wat wisten, en mede van S*in*te Pieter, en d'ander ouwe Visschers wel hadde*n* hooren spreken, ende heur manier en naeghelaten Pascaerten beter verstonden als hy. Dit speet hem ghenoegh, en wreecktent daer hy conde: maer sach ondertus-

schen t'huys zijn eyghen eynde vast te belegghen, dat hy alreede inghepalmt hadde. Het schrickte nu voor hem al wat by der zee voer off reedde, en een yegelijc socht hem te vrunde te hebben, want zijner vyanden schepen en goederen maeckte hy over al verbeurt voor S*in*te Pieter, en ghoeden buyt voor die-se cond innemen. soo dat cleyn hans, groot hans, sich in synen dienst begaven, om malcanderen bijster te maecken ende uyter zee te helpen, die heur nochtans rijckelijck altemalen voeden cond. Als de oude daer toe gedwonghen waren, soo meynden de jonghe dat het alsoo hoorde. zoo dat oock den jonghen Keyser Frederick desen Heer-oom in zijn Keysers eyghen schip ghenootsaeckt was te comen besoecken, om van hem ghecroont te werden. en alsmen weder van boort souw varen, soo was het inghestelt, dat den Keyser den Heeroom de Valreep te vooren souw uythanghen. de Keyser die noyt meer voor Putger gevaren had, hingse t'allen ongheluck, te loefwaert uyt, niet bedeckende dat heerooms tabbaert nat worden souw, ofte dat hy inde boot tredende van de zee ghins heen, oft over boort gesmeten mocht werden, daermen onder de luwte vant schip gheen noodt van en souw hebben Dese onbevarentheydt vanden Keyser wiert van dezen Heylighen Vader wel soo spijtigh berispt, dat het den Keyser en allen den synen langhe verdroot. Ick had den Duyvel liever los over boort ghebruyt, of ten minsten hem een sliptoutgen gegeven, sey de Kock, dat hy inde boot hals en been gebroken, off met kap en keuvel tot inde Hel verdroncken had, eer dan ick sulcken Schijnheyligh de minste hand souw gheboden hebben. Kock antwoorde de Schrijver, ghy en moet niet al seggen dat u dunckt, of doen dat u lust. als de malle Planeten regieren, soo en helpter gheen wijsheydt teghen. t'was doen een vruchtbaren tijdt van allerhande zotten. eenen gheck maecktender veel en dan broededen de jonghen malcanderen uyt. Heer-oom met zijn witte hemden koockeldese altemael als domme snippen. t'cleyn ghebeent at hy selver op. t'grootte dat hy niet alleen vermannen condt, bande hy onder een kevy, en leerdent daer Sinte Pieters lof zinghen, zoo kleyn als een kreeckeltgen. t'scheen Tovery te wesen. Heeroom bond Sampson met een Cabelgarentgen int Galioen vast, dat hy daer sat, en keeck als een Poelsnip. trad den keyser te Veneedgen met voeten, als haddet maer een Koot-jongen gheweest, en noch duysent cuyren daer by. Jae op dat syn Almogentheydt immers voort malle volck volteuyt sou wesen, soo bewees hy t'eene mal met t'ander. Hy ging toe, op dat S*in*te Pieters scheepgen ten minsten van eenen wijsen gheregiert souw werden, ende de Narren nae zijn doot een Coning hebben, soo maeckte hy sich selven met jonghen (want dusdanighe Heylighen, en bysonder desen, alle vrouwen af sweren vande Neus opwaerts) En op de neghen Maenden, om te thoonen dat het reyn spul was, soo baerde sy t'lieve kint, midden op de volle straet, daer hy ging spaceren met te lantgangers aen: zoo datter alleman t'vroetwijf cond wesen, en met syn eyghen ooghen sien de geboorte van den rechten Prins vanden Lande, en Heer vander Zee, in Sinte Pieters ste. Wat dunct u van sulcken gedrocht? mocht dat niet wel den Antichrist heeten? dan ocharmen de Moer en t'gheboort staken al eene moort, en voeren daert behoort. Schrijver ghy lieght al. Zoo liegent dan met my, seyde hy, wel een hondert treffelicke ghetuygen van allerhande slagh, en vande naeste Heerooms vrienden. Wel, ghy vertelt my wonder.

en wat deed dan S*in*te Pieter hier toe? en de Keyser moest die al lijden en swijghen? off en sagh hy de guytery niet, en was den Arent een UUl gheworden? S*in*te Pieter die is inden Hemel, ende en seyt bou noch bau. de Keyser moest oock al swijghen, en noch amen toe segghen, wilde hy anders niet wachten dat hem Heeroom al zijn honden aen zijn gat sarde, en met sijn witte Hembden van de plecht koockelde, en dan met kackhielen achter lande deed loopen en een ander Schipper sien maecken. By gansmacht, sey de Coc, als ic man Keyser waer, ic en paste op honden noch op hondeknechten: maer sou se selfs met heur witte hembden de Courante over boort leeren dansen. Ick souw voor eerst al die schijndeughden beproeven, off zy oock zoo heyligh waren als den ouwen S*in*te Pieter, en off zy oock mede op zijn gelooff op de zee souden derven gaen wandelen: Ic wilde heur noch de laersen daer toe wel verschaffen, en bevelen-se dan onsen lieven Heer: Jae Kock daer is wel veel om ghedaen om haer somwijlen t'ontschipperen, en als het dan somwijlen al geluckte, dan en verbeterde de laetste den eersten niet. Ick souw dan al den bruy aen lant jaghen, sprack de Cock, en maecken my meester vande schepen met de mijne, jae laetender niet een rottenest inde wranghen onbesocht. Jae maer wie souw dan S*in*te Pieters neering waernemen? Is dit dan S*in*te Pieters neering doen, alle die rancken die ghy ons vertelt hebt, het mach zijn dat ick niet seghen en wil. eer souden alle de Doctoren my en haer selven sot maecken, als dat doen gelooven. Ick souw wel andere stuyrluy maecken, mannen met eeren, en die trouw en neerstigh zijn: die souw ick nieuwe schepen onder heur gat coopen, slecht en recht als S*in*te Pieters voorbroeck, sonder meersen, sonder steenghen, sonder schut, sonder bouvenet, slechs een goen vasten overloop, dichte luycken, masten diemen neerlegghen can, de vlaggen en anderen wintvang aff, en boter voor t'geldt, en goe spijs voor t'volck, en zoo voorts. ick souw de schepen laten timmeren bequaem ter zee, en ter neering, datter de goe ghemeente van gedient, gespijst, en verbetert mocht werden, en niet ter oorlogh om malcander te bederven. en die my dan weer de ouwe parten begond te vernieuwen, dien souw ick schipper te voet maecken zoo drae als hy aen lant quam. Jae Kock ghy seght wel: maer men salder u niet over roepen, om t'magnificat te verbeteren. Ick weet van verbeteren noch verbrodden, dan ick hoor aen juw segghen wel, dat de wereldt veel van Cabbeljauws hooffden gheregiert wert. En noch isser menigh wijser Heer gheweest, antwoorde de Schrijver, die wel aen de veeren sagh, dat een Kerck-uyl gheen Duyf en was. maer wat souwense doen? dese ulen hadden de Kerck in, en de de Kerck had heer Alleman in, t'welck een beest is, dat, ick weet niet oft duysent hoofden, dan oft geen hooft en heeft . een beest dat bot, dom, onverstandigh en onredelijck is, als alle beesten pleghen. t'heeft niemandt lieff dan die het troetelt: t'kent zijnen Meester voor de Knecht niet: jae sal dickwils zijnen meester vernielen, om de Knechts wille. loopt so ras in't water als op stal, zoo ras in't vuyr als in zijn nest. een deerlijck ding, alst begint te rasen. loopt met thooft tegen de muyr, tot dat het daer deur is, off daer voor blijft ligghen. heeft de oogen zoo diep inde cop, dat het niet en siet wat ontrent hem is, maer allee*n* wat recht voor uyt is by de neus langhes . is sich selven inde licht, ende meest om sijn eygen verderff uyt. als het dan zijn moet uytghetiert heeft, en zijn eyghen stal aen brant gesteecken, dan

warmt het sich by de colen, valt in slaep, vercouwt en verhongert, en wort zo tam tot datter ten lesten een Vreemden jager comt, die het een touw om den hals werpt, en leyt het als een lammeken, stuyt aen zijn hals, en de vier pooten. breeckt het noch de tanden uyt, en sluyt het zijn backhuys in een muylcorff, op dat het hem niet en doe, dat het zijn eerste meester deed. ontleert het al zijn ouwe welighe parten zoo wel, dat het blijde is, dat het het maghere hoy bereycken magh, daer het te vooren zijn eyghen haver omstiet ende met voeten tradt. De wijse Heeren dan van dien tijdt, siende dat dit beest zoo ghetroetelt wierdt vande kerckuylen, ghelijck de verckens vande krayen, die geerne lijden, datmen hen de luysen afpickt, en dorsten daer aen niet vergaren, dat is, zij vreesden het sotte graeuw, dat het op de been comen souw, alsmen heur de Kerckuylen vanden rugghe, dat is, dese gheestelicke stuyrluy vande plecht souw willen helpen; overmidts de Calissen niet en conden bedencken, dat die heur nu clouwden, daer het heur jeuchte, hen daer nae wel een anderen artijckel-brief voor de neus leggen, en tot schippers seggen doen varen souden, als zy maer Meester gheworden souden sijn: dat is, datmen hen heur eyghen coopmanschap benemen souw, en ghevender weer een halve boots-mans-voering voor in plaets.

My docht ick meynde mal te werden, als ick onsen Schrijver dus hoorde praten, als off hy het uyt een boeckgen ghelesen had, en dacht, Heyligh Hollandt! daer men van dit ghespuys niet en weet te spreecken. met eenen wiert ick indachtigh wat ick Daer wel eer had hooren vertellen, van d'ouwe geusery, en dat het van t'selve ghespuys wesen moest, daermen by zijnen tijden de zee van suyverde, die hy God danck ons heeft helpen vry naelaten; en met Gods hulp wel houden sullen/ zoo wy Calissen anders niet mal en willen worden. hy heeft my wel veel verteldt, hoe het toeginck, dat het my luste te hooren. t'Was al van t'selve ghebroetsel dat wy nu dese reys in *San Pietro* saghen. dese hadden me by zijnen tijden de gansche zee in, als Erfghenamen van S*in*te Pieter. mit zoo stondender in Duytschlandt op mannen die heur den loop des Hemels verstonden, en wesen den ouden Stuyrluyde*n* heur fauten aen, en datmen de Polus hooghte nemen moest niet aen de dwalende sterren by nacht, maer by daegh aen de Sonne selve. dat heuren loop den alderghewisten was, al en conden wij-se juyst met ons verstant niet ten vollen naloopen, en weten waerom zy t'een deel van der eerden naerder gaet als t'ander. dit was nochtans het algemeene licht vander werelt, en daer na moesten de schepen seylen. De Kerck-uylen van Stierluy nu die dit licht van de Son in heur ooghen niet en conden lijden, riepen Moort Brant, Cracht en ghewelt. Andere die met Arents ooghen saghen, en t'ouwe ghebruy vande stuyrluyden met heuren S*in*te Pieter niet langher binnen heur scheeps boort veelen en conden, die nament leer-willigh aen, en maeckten sulcken verandering onder alle zee-varende luyden, datmen inde Oost-zee in weynigh Somers al de ouwe Kerckuylen uytte water voer. De Coninghinne vander zee, die met d'eene handt de Spaensche met d'andere de Noort-zee bereyckt suyverde mede heur schepen met een set van alle die ouwe Nach-uylen. nochtans gheraeckten zy-der weer eens op, maer moesten eer langhe weer vande plecht over boort. Mijn Vaer heeft wel ghesien, datmen heur pyen en cappen, stocken ende cruycen hier te coop quam brenghen. Daerom S*in*te Pie-

ters Gilde alhier, siende dat het elders zoo slecht affgheloopen en was, dat se op een lutgen nae gantsch vander zee waren, en dan vleesch indevasten, off droogh broodt souden moeten eeten, dat by heur een groote sonde is, wilden dat toutgen vast belegghen, en becleen, dat het heur mede niet en ontslipte off inde cluysen deur en vijlde. maer wat was het? zoo dra als t'heurent de selve vloet begon te gaen, ten swaeyden-er qualijc voor op, off t'ouwe snoer brac t'sticken. Doen zy dat saghen, lieten zy stracx al heur anckers teffens vallen die zy hadden. dat was, zy maeckten den jonghen Coninck wijs, dat hy, die t'liefste kint van S*in*te· Pieter was, indien hy hier in niet en voorsagh, dese nieuwe zeeluy met soo een voorty aencomende niet alleen S*in*te Pieter de zee, maer zijne Ma*jesteyt* oock zijn lant affloepen souden: dat hy nu moest opwaecken, en die slagh waernemen om sich onwederspreeckelijck baes te maecken vande beste zee havens vande weereldt, en veel wondere aenslaghen meer. T'was geseyt. Men ginc terstonts verscheyden nieuwe Admiraels maecken met heur uytleggers! die souden elck in zijn besteck naeuw opte Visschery toesien, en op de verseeckertheyt van S*in*te Pieters neering lette*n*, bysonder op die stierluyden, ende gesellen, die de nieuwe snoff inde neus mochten hebben; deselve aen lant brengen, en voor de gestrenge Admiraliteyt te recht stellen. die daer dan volgens S*in*te Pieters rechten, so licht me deur ginge*n*, als oft maer braen appelen gheweest hadden. Hier toe ghebruyckte men de witte Mooren, die daer teghens Barbarien over woonen, die waren segsluy van 't spul. Dit verdroot menigh oprecht Neerlander, die daer sien moest, dat die costelijcke Vryheyt, beyde van t'lant en vander zee; dus doende onder vreemde handen ellendelijck verlooren ghinck. onder andren die Eele vorsten, die heur verstouteden, ten dienste van t'ghemeene welvaren, den Coninck te bidden, dat hy doch onder schijn van S*in*te Pieters dienst zijn eygen landt en luyden niet en soude willen verwoesten. Maer hoe dat zy voor een doof-mans deur clopten, en tot in Spangien toe speck in een honts nest sochten, en niet dan des Conincks herte met heur demoedicheyt en verbitterden: sommighe den bol verloren! andere een Bril saghen te becomen, daer mede zy over de gansche zee conden kijcken; de beseylste schepen vander zee Vlissinghen, Enchuysen ende andere op heur sijd creghen! daer toe dien Edelen Prins, dien ouwen knecht, als Opper-stuyrman, sijnen alderwijsten raet en daet toe gaf; zoo dat hy ten lesten nae veel bylegghens t'begheerde landt aen boort seylde; dat was, al d'ouwe vuyle S$^{te.}$ Pieters Visschobbe*n* vande plecht afschrobde, een schoon schip maeckte, al de graeuwe uylen en swarte craeyen uyt de Kerc stoorde, het lant, de zee, en de locht voor een yegelijcken vry maeckte, dat weet ghy luyden altemalen beter als ick die noch jong ben. Oock hoemen S*in*te Pieters neering weerom op een nieuwen voet ginck opstellen, daer toe ghebruyckende bequame zeeluyden, die heur de Neering en den loop des hemels volgens S*in*te Pieters eyghen brieven verstonden, die t'ghety conden cavelen, en de visch somtijts versch, somtijts wel ghesouten en bewaert aende merckt brochten, ten meesten oirboor, nutticheyt ende ghesontheyt vande gemeente: dat weet ghy altemalen wel zoo wel, als off ghy der selffs mede van gegeten haddet. Hoe het oock den uytghebotsten hoop verdroot schippers te voet te wesen, en hoe sy haer leet verradelijcken wroocke*n* aen dien Edelen zee-ridder, hem doorschietende door eenen van heur gelt-zielen in 't schip Delff inde

Cajuyt, ende het rampsaligh eynde vande*n* H*eilighen* Moorder, dat weet al de werelt wel. Maer hoe den schelm noch aen stucken en brocken inden Hemel gheraeckt is, soo hem de Duyvel off zijn moer samen ghenaeyt hebben, van de stucken om t'schip Delff drijvende op gevischt: behalven zijn hooft, dat noch comen sal, en vast te Romen vergult wert om onse kinderen t'avont off morghen uyt te drincken te gheven: en hoe hem Sennor en daer nae de Duyvel bedroghen hebben,en in plaets van zijn gheheele crenghe, alleen zijn clauwen vergult hebben: hoe hy-der zoo ijsselijck uyt sagh, dat men hem inde Hel niet hebben en wilde; en inden Hemel door S*in*te Pieter onbesien op zijn Bul ingelaten zijnde, aldaer den eersten sonder hooft verscheen, tot sulcken schric van alle de Heylighen, dat hen een yeghelijck zijn stee van vreesen ruymende, hy nae de beste plaets ging tasten, tot dat S*in*te Pieter zijn verdiensten uyt de bul ten vollen verstaende, hem deed forieren in 't ledighe ghestoelte der Pausen tot dat die comen, etc. dat altemalen off t'voornaemste machmen uytte heylighe Spaensche Leughenden lesen en verstaen, als ick ghedaen hebbe. Maer wat een verslaghentheydt hier beneden opter aerden, en opter zee, onder de ghemeente, en over de gheheele vloodt, over t'verlies van soo wijsen hooft, ghevolght is, dat ghevoelen sommighe noch teghenwoordigh wel. De Heeren Bewinthebberen vonden heur selven oock zoo ghantz moede en machteloos nae zoo grooten werck uytghericht te hebben, als daer was het vryen vande ghemeene Zee: en hadden de-Leden zoo gheraebraeckt van arbeyden; datter noodigh was in tijdts raedt toe ghepleeght te werden, wildemen-se anders niet altemael laten verstijven en verlammen. Men had te vooren, t'is waer, wel versocht, in een ghelijcke sieckte, wat curen dat dien vreemden Meester ghewrocht hadde, die van bewesten over landt quam, en Doctoor en Barbier teffens gemaeckt wiert over de Vlaemsche en Brabantsche vloort, en hoe hy de Bewinthebbers tot zijn Apteeckers wilde maecken, etc. Maer nu hadmen daer zo geen sorch voor te hebben; Die vrome heldinne vande West ende Noort-zee bood den crancken alle hulpe aen, daer zij-se mede meynde te connen verquicken, om eensamentlijck te blijven Meesters vande vrye zee. Daer neffens sond sy mede over ee*n* vermaert Leesetter, maer die qualijck onderricht was vande groovicheydt off teerheyt van onse Leden. desen ginck-er zoo groff me toe, dat souw hy een vingher off duym in 't lit setten, hy maeckte datter den elleboogh af craeckte: elders meesterden hy-er het vuyr in, en dan setteden zijn knechts den arm off het been aff om de waerde van een Coe-claeuw. Onse scheeps-barbiers die ooc wat wisten (eer moeten zy hebben, met namen Mr. Jan) saghent comen, datmen zoo doende van een lichaem wel haest een block souw maecken, spraecken de Heeren Bewinthebberen moet aen, en rieden datmen sulcken Quacksalver soude affdancken in tijts eer hy het erger maecte. t'was goet, men sou hem bedancken. Dit weer had hy al te voore*n* aenden hemel sien opcomen en gevreest, dat het-er t'zijnent op 't lant sou waeyen, en had daer tegen al by tijts aengelouft; namelijc verscheyden van dese nieuwe, oprechte, doch stick-siende Stuyrluy van S*in*te Pieters Buyssen aen zijn coorde gecregen. als ick die heb, meynde hy, zoo sal my Jan Rap wel volgen, ende de Bewinthebbers inde ly leggen. hy wist heur wijs te maecken, dat het beter was voor t'lichaem, met een been inden hemel te comen als daer buyten te blijven, dat sachte Meesters stinck-

kende wonden maeckten, en sulcke praetgens meer. andere die t'scheurbuyck off de geelsucht hadden, dien belooffden hy te genesen beter en eer, als eenigh Meester vande Weereldt: Maer sy moesten hem eerst de plecht helpen houden, en dan souw de smeerpot comen. Dit souw wel quaet spul int ghasthuys ghemaeckt hebben. daerom de Bewinthebbers grepen eenen moed, en ghebruyckten heur macht; suyverden de vloot van alsulcke meuytighe Stuyr-luyden, Offici-luyden en andere. onder andren in't schip Leyden, dat zy hadden willen affloopen, off dierghelijcke, daer hinghen zij-se aende bouchspriet, en vercierden de nocken vande ree met sulcke heylighe wimpels. Doen saghen zy wel dat het al leurery was, vreemde Meesters in 't landt te laten comen die onse humeuren niet en kenne*n*, en dat slimst van allen is, selffs de gesonde sieck maecken om gelt te verdienen. Daerom gaven zy den Jonghen Helt het roer inde hant, en maeckten hem Admirael vande vrye zee, het rechte haentgen vanden bloede; Coninck is hy, en Coninck moet hy blijven en wèl doen; op dat wy onder zijn beleyt de vrye zee moghen bouwen, over al daer-se de Son beschijnt.

Maer wat hoor ick? de Lootsluy brochten ons een gheckelijcke tijding in zee aen boort. dat het in S*in*te Pieters vloot seltsaem toeginck. dat de nieuwe Stuyrluy, zoo hemel-wijs gheworden waren, datter gheen raedt toe en was. Daer warender die een nieuw maecksel van bulte caerten wilden invoeren, en seyden dat die de natuyr ghelijckst waren, bysonder om zoo een verre reyse te doen, asl daer is de reyse nae d'ander Wereldt. Den meesten hoop, die dus langhe op de platte caerten ghevaren hadden, die lieten heur voorstaen dat dit heur zeemanschap veel te nae ginc, ende en wilden om hoogher noch om laegher daer niet toe verstaen, off lijden dat men sulcx den jonghen stuyrluyden soude voort leeren. maer men moest by t'ouwe blijven! dat was dus lang ghoet gheweest, en moest noch ghoet blijven. Daer hadmen t'spul gaende onder ouwe en jonge. elck wilde se prouven, en nae der Lootsluy segghen, zoo soudemer gheen ghoe proeve off connen nemen, sonder die groote reys eerst ghedaen te hebben. Nu laghen zy altemael en ster-ooghden inde Son vanden ochtent totten avont, ende en deden daer nae niet dan schemeren en spriet oogen, twee voor een, groen voor geel, root voor blauw aensiende, en keven dan onder malcanderen om de coleuren. zy wilden nemen te weten op een minuyts minuytgen, met het overschot van dien, hoe hoogh dat hy boven de kim stont, al en legghen de dijninghen nimmer meer stil. zy wilden t'ouwe oost-en-west schieten, en seggen wat de Clock in d'andere werelt hadde, sonder de Kock ghesproken te hebben. Sommige maecken de stock een duymbreet langher aent t'ooch-eynde: Andere seyden dat zy beter een stuck van een duymbreet aen heur neus mochten woellen, en daer dan by langhes sien. Sommighe willen een koeghel by een cloot ghelijckenen, andere by een bort met vier ooren, wel uytghebroeyt met de wassende graden vande Cocks jonghe. andere segghen, dat die ooren beter aen een geck souden passen. andere ghelijckenen-se by twee ronde borden,ghemeten met een Spinnevoet van een Astrolabium Catholicum. andere segghen dat het maer en is ghespinnevoet teghens de waerheyt, en wenschen dat het niet zy Catholicum Romanum, met noch veel andere wijse woorden meer, die wy slechte maets niet en verstonden. Dese brabbeling had langh geduyrt, en nu

was den uutghever van al dese nieuwicheden ghestorven, en leeffde hy noch t'souw, meynden zy, wel beter affloopen. Want die vande Admiraliteyt nae zijn doot een ander in zijn plaets gecoren hadden, om de jonghe zeevarende maets t'onderwijsen, die noch al anders van t'speck ghegeten, ende al wat meer als de bulte Caerten in 't hooft hadde. t'Was dan over hem te roepen, Wy sincken, wy sincken. desen man sal t'schip inden gront seylen, off al datter opstaet, van boven neer helpen met zijn stout seylvoeren. hy heeft alreets eenighe schepen zoo de lenden gebroken met seylen, datter de balcken van in t'ruym gevallen zijn, en nieuwers toe meer en deughen, dan om ghesleten te werden. hy darff dicht by de clippen langhes varen, midden deur de barningen heen, dat het roockt, en datmer met een bootshaec op stooten souw, en zoo nae by de gront, dat-er niet een schelvisch onderdeur en magh: en dan gaet hy de Collen van t'lant en heur schepen verspraeyen, daer hy alree sulcke maetschap me gemaeckt heeft, dat zy hem vraeghden off hy niet met heur op den buyt wouw varen, zy wilden hem Capiteyn maecken. Jae sommighe van zijn ghesinste Maetroosen zijn totte Collen overgheloopen, niet sonder heur meesters voorweten: en hebben daer nae aenhangh willen maecken, om den admirael van Vrieslandt aff te loopen, daer toe zy allerley tuyg van wapenen en vuyrwerck gereet hadden, en mede beknipt wierden. Hy selve is zoo neus wijs dat hy op een luysduymbreet nae segghen wil hoe groot dat de Son is in sich selven, daerse uyterlijc aen te sien onaffmetelijck is. Ick en weet niet wat voor hooghe dinghen meer van t'Schijnsel vande Son en off dat oock altijt met de Son eens gheweest is, dan off het maer een brantglas een spiegelglas, off een lanteern is. Jae datmen hem tot een brantglas, en zijn huyt tot een lanteeren moeste maecken, tot een spiegel van andere. Sijn mede-gesinde daer teghen seyde, datmen den man t'onrecht beschuldighde. Indien hy het somtijts wat nauw affgeloot had, en scharp laten deurstaen, dat mocht hy wel doen als een piloot als hy was, maer hy had noyt schip verseylt. En had hy de Collen somtijts wel verpraeyt, dat was om de gheleghentheyt van heur havens, en schepen, ende geschut te verspieden. datse hem wilden Capiteyn maecken, dat was heur wil, maer niet de zijne gheweest: Wat sommige van zijn bekende gasten gedaen hadden, daer wist hy niet van, ende en cond daer niet voor staen. van ghelijcken cond-men hem niet wijten, dat de schepen vroegh ginghen,en niet teghen de zee en mochten. als hy met een hooch weer seyl voerde, dan cond hy zijn wand wel. Aengaende de affmetingh van de Son, en zijn schijnsel, daer in betichte men hem tot zijn onschuld. Had hy wat meer inde Son ghespeculeert, als een ghemeen mans ghesicht verdraghen cond, hy en hadder nochtans niet nieuws noch quaets uyt geleert, dat teghen de waerheyt, off d'oude zeerechten streed. Hy meynde hy had het gedaen ten besten, en ten dienste vande weecke oogen. d'Andere qua grepen bad hy datmen hem doch niet meer onwaerachtelijc naekrijten souw, maer bewijsense hem, en praten dan van leertouwen en van branden. t'Is sus, t'is zoo, datmen van Mijn Meysgen sulcken cunsgens veel vertelde, al waer dan heur potge*n* heel en kactender noch alle daghen copere potten toe, zoo soud ick het schaep een ander beveelen, om gheen twijffelaers in mijn Vaers gheslacht te brenghen. Dustighen verslagh creghen wy vande Lootsluy, en mit begond op te droogen,

zoo dat wy elcx op ons werck moesten passen. ons schipper begon suyr te sien, en had liever ghehad dat de lootsluy t'loot inde hant, als t'volc om haer ooren hadden, dat veel nieusgierigher hier nae was, als nae heur Wijfs te vraghen. Binnen wesende, het schip en was zoo drae niet verteuyt, off wy creghen t'schip vol kennisgens, die op S*in*te Pieters vloot voeren. Daer ginght eerst op een praeten: men vraeghdender niet eens wat wy gheladen hadden, off van waer wy quamen: maar den eene*n* wilde het zus hebben, den anderen zoo. een yeghelijck zijn weetgen. en hoe slechter volcx-hoeffden, hoe wijser ghelaet. ick cond mijn cromme lappen qualijck te hoop crijghen van al het gheraes, en loste mijn naers uyt het schip, en tooch met een van mijn ouwe Roosgens herwaerts aen. Goe mannen, wat wist hy al te praten? zijn backhuys en lagh niet stil van daer-hen aff tot hier en toe, en maecteder my d'ooren en t'hert zoo vol aff dat ick nu oock niet swijghen en can. Hy vertelde my de verbruyde sotterny van ons Jan Haghels gheslacht, en dat zy nu al te mael zoo weerwijs zijn, dat sich een Putger wel voor Stuyrman sou derven verhuyren, al en wist hy niet meer als dat hy te Loefwaert over boort moet pissen. al bevaren ghenoegh. In 't Schip Alckmaer daer was Jan Haghel al eens opte been geweest, en dat om der Stuyrluy wille, dieder verscheyden op waren, en malcander uyt de hut wilden dringhen. t' graeuw dat ghemeenlijck een onweer acht daghen te vooren in t'hooft heeft, had terstonts de onweers-namen ghemerckt Den eenen heeteden een Hil den anderen een Tonijn. eerst was het een gheneuchtgen de jacht te sien. ten lesten wiertmer zoo yverigh in, zoo wel in 't Verdeck als inde Cajuyt, dat het daer mede ginck als hy wel een speultgen had hooren vertellen van een Coninck die me sulcken yver inde stiere-jacht ghehad hadde, en snachts in zijn droom zoo stootens ghesint gheweest was, dat hy smorgens een paer jonge nieuwe hoornen in zijn Cop vond staen. Even juyst alzoo ginck het hier me toe. Als t'volck zoo wel als d'officy-luyden smorghens uyt de Coy croopen, dan was den eenen Hilsch den anderen Thonijnsch gesint, nae datser dan snachts aff ghedroomt hadden. Dit en beduydde gheen onweer meer, maer zy haddent al in haer seyl. en hier moesten raet in schaffe*n*, dat wisten de slechste Putghers wel te segghen, en de meeste belhamers saghen oock wel, dat het daer voor opcomen souw: daerom pasten zy in tijts op haer voordeel te wesen als d'Enckhuyser wijven, en zoo veel stemmen inden scheeps-raedt op heur Hilsche zyde te cijghen, alsse immer conden: en souden dan, meynden zy, den Thonijn wel zoo tam en zoo lam maecken, dat hy den Hil niet meer zo voorby zijn botmuyl heen schieten souw, als off hy stil laghe. Den yver van dit weyspul heetemen terstont te wesen den yver van t'welvaren van S$^{te.}$ Pieters neering, en niet anders. Daer dronghmen om strijt inde Cajuyt, om een ander uyt de hut te dringhen, en men kaetste zoo malcanderen den bal toe, dat het de Kocks jonghers wel mercken conden. Daer waerender die heur eygen Vrouwen wel tot hoeren hadden willen maecken, om slechts inde Cajuyt bouff aen te sitten, en t'grootste woordt te voeren. sulcken lust hadden zy tot dit weyspul, en souden, meynden zy, alzoo met eeren oock aen een paer hoorens gheraecken, ghelijck als de Coninck dede, daer ick juw flus van vertelde. Dit had-men onder malcander met elsen en met naelden niet dan al te wel doornaeydt en doorsteecken, zoo dat het slet van al de ghaeten

scheurde. zy hadden de boelijn zoo deun uyt ghewonnen, dat het lijck berstede. daer was het, T'is juw schult, en Het is juw eygen schult. Daer moestmen na de Heeren Bewinthebbers toe om nieuwe seylen. Daer quam al t'weyspul voor den dagh. daer souw men segghen wie het ghewonnen had. De Bewinthebbers ordonneerden, dat zy niet meer zoo wijt en zoo breet souden gaen weyden. dat zy zoo doende de Visch in S$^{te.}$ Pieters net niet injaghen, maer voorby jaghen en schuw maecken souden. Datmen den Hil en den Tonijn binnen scheepsboort moest innemen en bedwinghen, en elck zijn quaertier laten waecken, als dat behoorde. Men souw te werck tyen, en de twee onweershooffden opvanghen. Den Thonijn liet sich licht grijpen en oversetten, dat hy niet een vin en roerde. Maer den Hil en was niet te crijghen, hoemen hem vande Campagne off uyt de Galerie aenlocte. Men moester ten lesten de schuyt om uytsetten, en mannen-se met de behendichste maets, die hem een mastworp om de start cregen, zoo dat hy sich doe liet aen boort roeyen. men had sulcken moeyte met hem over te setten, datter het scheepgen gheheel na helde. over zijnde en opten overloop neerligghende, daer maeckte t'groote beest soo veel stancks en onrusts, dat het gantz niet en docht, niet teghenstande het eerst vande H. Bewinthebberen, en daer nae vanden Scheeps-raet vermaent was, sich stil te houden. daer pasten hy niet op, noch op zijn dienst mede. hy lagh en quijlde t'heele schip over, en sloegh mette start teghen den overloop aen, datter niemant rusten en cond. t'begon den scheeps-raet en sommighe van t'volck te verdrieten. daerom besloten ze heur dien vogel quijt te maecken, en setteden hem met alleman weer over boort. Sommighe Thonijns gesinde riepen, Voort is hy voort, Robbert is gon: en daer dese om lachteden souwen d'ander wel dol om gheworden en ghecreten hebben. Doen had het den Thonijn jae-veyl: en gaet, zoo zy seggen, me al wat te breet weyen. Den Hil swom t'schip Amsterdam aen boort, daer hy als een martelaer van veelen aenghehouden wert: maer zoo zy hem mede niet een mast worp om de start crijgen, en yewers aende palen belegghen, zoo mocht hy daer mede de visschery wel eens bederven, off d'ouwe Straetsche manier weer willen op-brenghen, daer de Stuyrluy de Reeders op't Hooft schijten. Hy en wouw S*in*te Pieters sleutelen, die hem te bewaren gegheven waren, niet voor den dagh brenghen, alsser de H*eeren* Bewinthebbers hem nae vraeghden, maer doocker mee nae de gront toe: en och armen ten waren maer sleutelen van 't turffhock off van t'kackhuys. wat souw hy dan ghedaen hebben alsmen hem ghevraegt hadde nae de sleutelen van t'packhuys? ten waer oock scheeps oirboir niet, datmen se sulcke gheesten in handen souw gheven. Ick meynde mijn Maetroos een jongen van my maecken wilde, als hy my sulcken kinderwerc versloegh: en en wist somtijts niet, hoe ick die dinghen verstaen souw. t'dochten my droomen te wesen. Hoho seyde hy, het ginck-er al immers zoo gheckelijck met het ghemeene graeuw toe al eer dese Jacht aenging. dan was het mette bulte caerten te doen, dan mette platte: Ghelijck noch in't schip Leyden, daer zy altemael sulcke Doctoren zijn gheworden, datter de Barbiers uyt hebben. men seylter op rechte streecken, men seylter op cromme steecke*n*. dus is de Wegh naest, jae dus is de Wegh seeckerst, en maeckt de beste gissing. Men vraeghter offmen met een N.O. ganck wel opt den Pool sal beseylen. d'eene seydt

Jae, en d'ander seyt neen: en beyde hebben sy ghelijck, en al even wel kijven sy. die wat wijser syn, segghen, dat het malle vraghen zijn: en dat God niet en heeft ghewilt dat wy door dien wegh in Mare pacificum, of nae d'ander Werelt souden seylen, en daerom t'Ys aldaer al willens inden wegh heeft gheleyt. Andere zijnder zoo diep in ghestudeert, datse meynen dat de Aerde dwaelt als een achtste planeet. Dese zijn by d'andere voor Eertzketters gerekent, en ware het soo S*in*te Pieter souwt haer wel geseyt hebbe*n*. Jae, maer S*in*te Pieter heeft daer op uyt gheweest, om cloecke Visschers aen te focken, en gheen sterrekijckers, daer niet van in het lijff en coomt. andere segghen, zy draeyt, of zy en draeyt niet, wy en moete*n* immers niet draeye*n*, maer t schip recht houden, en ons neering waer nemen. Maer dit is vanden minsten hoop: want de meeste hanghen elck een stuyrman aen t'oor, dien sy dan in alles ghelooven; daer onder dat veele vande Hooftstucken en vanden scheepsraet mede zijn: hooffden als boeyen, en hersenen als van een garn-ael. ende ten waere dat: de stuyrluy en souden Jan Rap soo mal niet broen, met heur wijse vraghen/ alse nu wel doen. Ick was me al halff op hollen somtijts, en liet de grutten aenbranden, (want ick voer voor Kock seyde hy) en vergat somwijlen de ketel te verteuyen deur al het geraes. dan bruydde my het volc en ick weer mijn jonghen. die raesde my oock al vande wassende graden en platte borden. d'een wist meer als d'ander. Men lach daer en gygaeuwde op de luycken en over den ghantschen overloop met hoecken en met boghen, daer na met galgen en raders, met duyvel en hel malcanderen op den rugge, zo dat de cuyper en den Timmerma*n* heur crijt niet langer bergen conden, en altijt te cort quame*n*. Ondertussche*n* pastender niemant op de seylen, t'stevende quansuys al baetwaert aen, na d'andere werelt toe: daer de geleerste hooghst climmen souwen. Dan quam de stuyrman op 't quaertier, die wildent op een tweeendertighste deel van een streec gestuyrt hebben, ende en wist op hondert mijlen na niet waer hy was: of op een streec na, hoe veel of waer heen hem de naelde wraecte. Daer was het dan, Hou gaende, Man-te-roer, laet het juw niet ontwaeyen. die wiert dan ooc corsel, en begon off met des Stuyrmans coers te dreuylen, of op de Maets quaet te werden, na hy dan gesint was off vande precijse streecke*n* hiel. Daer ginc het dan somtijts wel zo hoogh aen, dat den wint en den cours over een quamen. Daer had dan den eenen uyl den anderen ghevanghen: en dan aent vloecken alsmen de seylen weer slaeghs souw haelen. Hoort noch een cluyt van dese Loeffhouwers, seyde hy, maer ghy en moet niet lachen, en selver en conde hy het niet laten. Int Schip Rotterdam daer paste men zo weynigh op het stuyren, na t oordeel van dese Loeff-houwers, ende de Stuyrluyden stelden sommighe zoo slordigen coers op haer bulte caerten, dat zy sorghden lijff en siel te verliesen. schepten oock zoo quaden hack op de selve, dat zy-er gheen ghemeenschap meer me houden wilden van eten off van drincken, als off zy heur doot souden ghegheten hebben aen t gene hen God gaf. Wat raet dan om niet moetwilligh van hongher te sterven? Het hooft horde den sommigen als een ros-molen van wijsheyt, al en conden veele van heur de streecken vant compas niet. Wat doen zy? de meeste schaeps-hoofde*n* springen eerst over boort, om aent schip Schiedam en andere victaly-scepen te swemmen, daer sy wisten datmen op sulcke caerten niet en seylde, en nochtans al eene cours aenginc. d andere schaeps-

steerten volghden nae, los overboordt; ghelijck het eene schaepgen t'ander volght en meynt dat den Herder altijt voor is. Daer swommen al de beesgens heen, en creghen de schepen. men wierp haer een toutgen toe, andere clommen by de barckhouten op. t'was, Mannen wat jaeght juw hier? Jae! wat ons hier jaeght! dat weet ghy wel. daer seylense heen die verleyders op heur valsche caerten. wy en hebben met heur niet willen verlooren ghaen: oock gheen ghemeenschap houden van eten en drincken. Och Broeders, ghy hebt wonder wel ghedaen, dat ghy juw sielen niet besmet en hebt. S$^{te.}$ Pieter sal uwer ghedencken. compt en zit met ons aen. Daer bethoonde men een van de wercken der Liefde, en spijsde de hongherighe, en laefde de dorstighe. maer t'was, seyde hy, een valschen hongher van een qua maegh, en een coortsighen dorst. Ick souw al anders barmhertigh gheweest hebben, antwoorde ick, en haer datelijck van boort af gewesen hebben, nae heur ouwe schepen toe: ende en hadden zy noch anders gheen rechtschapen hongher ghehadt, zy souden se ondertusschen wel crijgen. het watertge graecht wel. Och hoe onbarmhertigh had ghy dan geweest? en off zy dan verdroncken hadden ondertusschen? seyde hy. Ten was sulcken noot niet. zy souwen wel eerst Help Help gheroepen hebben: en dan souw ick se over ghenomen hebben, en al stracx met het natte gat voor de mast gheset; en dan van elck een van mijn Volck totte jonghers toe met een lustighe dagghe daer op doen britsen hebben, dat-er de vleughel van elcke slagh driemael aff omghedraeyt souw hebben: en zo onthaelt zijnde, souw ick-se aen haer eygen boort noch eens vande selve cost doen opschaffen hebben, tot dat haer dien valschen hongher verghaen ware; en leeren-se zoo meer sulcken afsteecker maecken. O onghenadighen Rechter hoe cort souw juw Rijck wesen? t'Is beter dat men de Calissen zoo wat bots laet, als datmen-se zoo heel deun hout. den Hont souw dol worden aen zoo corten ketting: metter tijdt leerdt hy onderscheyden wie hem goet doet, en wie zijn rechte meester is. Maer ondertusschen en doen die niet buyrlijck die heur buyrmans beest aenhouwen, en ontwennent van zijn meester; off t'hennetgen inlocken om-er een Eytgen van te hebben: als dese Schippers en Stuyrluy deden, al en hebben-ser voort eerste niet van als den plas danc vanden swemmenden Jan-hagel, en als cacks me wat segghens in d'ander schepen. De duyvels souwen metter tijt wel zoo veel broots aen dit volck weten te winnen, dat ten lesten de gantsche Hel leegh loopen souw, om hem alhier t'bittere roet en swartsel van heur keeten en roockgaeten: voor soete liefde en reyne conscientie te vercoopen, op dat zy daer me d'een den anderen swart en leelick jae tot Duyvels selve mochten maecken. ghelijck den nieuwen Caertmaecker, daer ghy al aff ghehoort hebt van de sommighe alreets zoo leelijcken vermaeckt is, datter gheen hondt aff souw willen eten. en dat meest om dat hy wat meer schijnt te weten, als zy luyden, en de bulte Caerten voor te staen. Nochtans zoo hebben hem die vande Admiraliteyt voor een man met eeren tot het ampt beroepen, en sagen hem gheerne in zijn bediening inghevoert, niet teghenstaende hy den meesten hoop alsoo seer teghen-ghemaeckt is. En nae mijn slecht Hooft waer het wel goet, dat men-se zoo zeer niet en quelde met een man, die hen zoo seer teghen de borst is. Maer wat ist? zy en draghen haer niet als ghehoorsame kinderen, off als een hont die nae sijn Meester omsiet, en tusschen zijn beenen

schuylt, als hy zijn vyant siet comen: maer seggen plat uyt, Den man moet af. en willen zo heur Vaer ontvooghden, jae bastaert maecken. t'Is, Jae, de Heeren Bewinthebbers het zijn wel onse Meesters, maer wat verstant hebben zy vande zeevaert? t'zijn meest een hope Valcken die heur leven geen zee ghesien hebben. wat weten zy van onse zee-rechten. vande Coopmanschap daer moghen zy verstandt aff hebben. isser questie onder ons luyden vande zeevaert, dat sullen wy onder malcanderen wel slichten, en haelen-der het Schippers gilden over. willen zy-der dan by comen sitten en toehooren dat meughen zy doen. Maer dus en spraken de ghoede Oude niet, die met mijn Vaer de zee eerst hielpen suyveren: maer vermaenden de H*eeren* Bewinthebberen de ghantsche Werelt over, dat zy heur niet meer en moesten laeten benghelen, van heur Stuyrluyden segghen: maer selffs t'roer inde hant nemen en t'ooch int seyl houwen, en maecken sich meester van haer eygen goet daer heur Godt over ghestelt hadde. Nu hebben zy t'heel over den anderen bough ghewent: bijten op haer eyghen tong, praten teghen heur eygen neus aen, jae borender met priemen door, en spreecken heur bieght recht verkeert, sonder noch te weten aen wien. Doen zy hoorde*n* dat de H*eeren* Bewinthebbers stracx gheen Amen en wilden segghen op heur ghebet, wat doen sy? sy wendent van heur Heeren aff, en legghen een ander Coninckl*ij*ck schip, dat alleen de zee dwinghen souw, onder de ly aen boort. verspreken den Schipper en claghen hem heuren noot, niet teghenstaende dat hy nae heur segghen mede een Valck is. t'blijckt nochtans dat hy schipper van sijn schip, en Meester van sijn stuyrluyden is, jae sijn vloeten wel dapper weet te suyveren vande gheesten die hem al te suyver willen sijn, en daer by sich de zeerechten so wel verstaet, als eenighe van S*in*te Pieters navolghers doen moghen, en soo seer sijn neeringe voordert. Desen Valck dan, soo sy de sulcke noemen, en schroemen sy niet door vertolcking van eenen uytghesuyverden suyvergheest, om hulp te bidden, wel wetende dat hy veel ter Zee vermagh, ende de H*eeren* Bewinthebbers veel van sijn avis houden sullen. Wat dunckt u van sulcken offsteeckers te maecken? en met d'eene vlagghe uyt, en met d'ander thuys te comen varen? Behoordeme*n* die niet wel dicht te britsen, als ghy flus t'onnosele schaeps-grauw doen wilde? Maet, seyde ic, het sijn quae parten, en conden syse uyt schijten, soe en behoufde men-ser niet uyt te smijten Sulcke hoofden mochtmen op een Stockgen setten opten Houcken van Goeyngh ende S*inte* Pieters sant, om d'andere stuyrluy voor een baecken te dienen. En nae ick mijn Vaer wel heb hooren praten, soo was het van t'selffde volc dat over ettelijcke jaren den Leesetter soo seer aenhingh, dieder so behendigh t'vuyr in meesterde, dat het een aert hadde. nu soudemen oock soo wel een lit afsetten willen, al soude het den H*eeren* Bewinthebberen aen t'hart gaen. t'waer beter datmen van sulcke stuyrluyden t'opstanders maeckte, alsmen in 't Schip Leyden dede. Hola seyd hy my en raeckt de gesalfde niet. Jae, en raeckt de schurffde niet, die sijn oock besmeert, seyd'ic, maer timmert hen een doorluchtigh huysgen buyten der stadt, so maecken sy t'volck niet ongans, en wederspannigh tegens heur Overicheyt. Dat is wel de verbruyde waerheyt gheseydt, antwoorde hy, maer men moet soo ongheschickt niet spreecken. t'Is waer, sy gaender wel ongheschickt ghenoegh me te werck, als noch onlancx een Gesel van een stuyrman van t'schip Rotterdam/ dien den Scheeps-

raet belaste cleyn seyl te maecken, en al den onnoodighen wintvang van blinden en braemseyls, en sulck haspel-ghetuygh gheduyrende dese wintersche daghen en lange nachten in te nemen, om de maets met hoogh en sorchelijck climmen niet in perijckel te stellen en moeyelijck te wesen sonder voordeel. maer Neen, hy was allee*n* wijser als al d'andere, Het moester toe staen na sijn sin. Den scheepsraet deed weder haren sin, en settenden sulcken hooft ten eersten aen lant, daer hy liever hadde dat men op zijn segghen een anderen geset hadden. maer wat was het. hy stonter al, schipper te voet. wat raed? het huyrtge souw haest verteert wesen. Nu dan, een balling en is geen overlooper. Nu ick hier stae, ic moet kennis met vreemde maecken, en sien wat my die geven willen. ick sal heur al mijn wetenschap gaan ontdecken. hy vond een meester daer hy voordeel aen sagh, dien openbaerde hy al zijn secreten, de ghelegentheyt van t'schip daer hy mede ghevaren hadde, of andere onse schepen die hy conde, wat schippers, wat stuyrluy, wat hooghbootsluy, wat constapels, wat volck daer mede voeren, hoe ghesint en hoe hart inden buyt, misschien datmense t'avont off morghen pillen souw ingheven int suycker ghewentelt en in gal gesoden. Ja ja seyd ick, t'oude Leesetters volckgen, alsse buyten boordt zijn soo meughense wat kaeckelen. Ick denck dat mijn Heeren de Caets wel teyckenen, en de steuyt waernemen sullen. Dan al hadmen de sulcke met Plancken over t'Ye nae de Doolwijck doen gaen, een door een kennippe venster leeren sterrekijcken, ten had niet geschadet. Cameraed seyd mijn macker, ick hoor aen juw heet praten wel, dat ghy eerst versch uyter zee comt; had ghy zoo lang aen land geweest als ick, en zoo veel quacken van t'malle volck,en de vijse hooffden ghehoort als ick, ghy soudse bet ghewoon zijn, en zoo luyde niet uytbaeren. De Heeren de Bewinthebbers weten wel wat zy doen sullen, zy en zijn niet al mal, al zijnder eenighe van die goe Jae-vaers onder, die eertijts wel meynde*n*, dat heur de zee over t'lijf liep, alse heur stuyrluy van een hoogh weder hoorden stoffen, nu zijnse al wijser gheworden, en hebben de zee al mede inden beck ghesien, al ware het maer van verre. ghy en ick hebben wel gesien wat voor slechte-broers van stuyrluy datter somtijts op de Campagne comen, die heur eyghen graetboogh niet meer en verstaen, als de Papegaey zijn clappen doet. nochtans connen zy al mede t'eene ende t'andere landt wel vinden, al ware het Oost-Indien selve. Maer het is haer al te vooren ghekauwt, en zy laeten heur duncken dat het heur eyghen konsten zijn . onse Jan Haghels willent dan al me na doen, en setten de stock met het onrecht eynt op haer neus. alsse dan verbijstert zijn, dan vragen zy het den stuyrman, en doender oock wel aen dat zy het vragen. maer maeckender dan met eenen sulcken grooten Doctoor van, als off hy tot alle dinghen raet moest weten: en wat hy dan seght, dat moet soo wesen en niet anders. En off de Scheepsraet en de H*eeren* Bewinthebbers het anders verstonden, soo sijn sy maer leeke-broers gheacht, ende en verstaen het haer niet. Neen sy: maer onsen Stuyrman dat is een man, die by der Zee gevaren heeft, en by Robbert Robbertsz*oen* off eenen anderen dwaes wel veerthien daghen school ghegaen heeft; alwaer hy dan soo bot als een pots-hooft, en so bedreven in Scheeps regiering, als een snoeck op een solder. Als dusdanighe esels dan op haer quartier soo veel gansen om haer ooren hebben, dan slachtense heur broer hier voortijden in Egypten, heb ic eens in een boeckgen

ghelesen, die het Heylighdom op zijn rugge droegh, en wiert zoo trotz en zoo lecker, siende dat het Volck voor hem neder viel, dat hy geen bernetelen meer eten en wilde, voor dat hem zijn Meester met een Stock onderwees, dat het niet om zijn wijs ghelaet, maer om t'Heylighdom, dat hem op zijn rugghe reed', te doen was. Nu ick van een Stock vermaen, seyde hy, zoo werd ick noch indachtigh van een geheymnis; dat moet ick juw oock vertellen. Tusschen juw en my gheseyt, dese Stuyrluy, die het welvaren van S^te. Pieters neering zoo dapper voorstaen, en sich in haer zeemanschap niet en willen laten verheeren, als mannen daer zy voor varen, wierden vanden H*eeren* Bewinthebberen belast, ghelijck oock haer wederparty, heur crackelen by gheschrift in te brenghen; men souw dan op haer saecken letten, en den oorbaer raemen om de gheschillen te slichten. ondertusschen souwen zy het den Heeren bevolen laten blijven, en elcx heur quartier waernemen, en metten anderen een eenparighe koers aengaen, en goe maetschap onderhouden, als dat den naevolgheren van S^te. Pieter betaemde. Dit en bolde de eene party niet wel: maer wilden het Schippers-gilde vergaert hebbe*n*, en daer moestment slechten: die luyden wisten-der aff; etc. Den President heur wederhooricheydt merckende, wenckte hen toe met zijn Staff, als haer willende indachtigh maecken, dat dien Stock hem van God ghegheven was, om de goetwillige te hoeden, ende de quaetwillighe te dwinghen. Doen souwt ghy-se hebben sien schuw werden, als een ghedreyghde Cat, en ter cameren uyt duycken met sulcken ghelaet, daer aen men wel sien cond datter wat gaens was gheweest. dit hebben de Deurwaerders deur t'klinck-snoer ghesien. Maer zedert, segghen sy, isser op eenen avontstondt op strang aen de Visschers een ander Ghesicht gheopenbaert, van een Seraphijn van een Man, en souwmen segghen even nae Gods herte, zoo deghelijck en zoo vroom, die van dese Stuyrluy uytghemaeckt was, om inde vergaring mette H*eeren* Bewinthebberen te handelen. En op datmen hem den roockenden yver van zijn cop niet en souw sien opgaen, als hy t'ghewoonlicke blaeuw hoetgen voor de Heeren souw moeten offlichten; zoo hadden hem zijn broeders de gansche Hut met presenning en Lanteern voor een capmuts opt hooft gheset. dat was een dicht dack sonder roockgat, daer wel eer de Duyvel onder ghescholen had: en de Luchter die souw zijne blinden yver de kaers voor houwen, ende de scherpsiende Valcken doen schemeren. Dus soo quam den ghesant binnen; en ghevraeght sijnde, seyde, hy was ghenaemt Heer Hierarch. Terstondt begon een yegelijck hier arch uyt te scheppen, al verstonden zy noch altemael niet wat dat Griesch beduyde: en oock S*in*te Pieter in zijn brieven en schrijfter niet aff. Dat het Heerde, dat was oock al wat te seggen. Gevraeght van wien hy quam seyde, Van zijne broeders, d'alghemeene Stuyrluyden, met last om van heurentweghen mette Heeren te handelen. Wel, wat spul is ons dit? zijn onse Stuyrluy nu Meester van onse vloot geworden? Neen, vrunt, seyde den President, wy en kennen u voor gheen Ghesant van ons eyghen Volck. let haer wat, dat zy hier selve comen en versouckent aen ons. Hier begon hy sich op d'ouwe zee-brieven, en ick weet niet wat voor blinde Caerten te beroepen, en daer uyt wilde hy besluyte*n* metten corste*n*, Dat mijn Heeren gheen Vooghd en waren. Den President beval hem scherpelijck affstant te doen van sulcken doen en seggen, en zijn Overicheyt met ghehoor-

saemheyt te erkennen, den welcken God dien Stock ghegheven hadde: Ende met eenen thoonde hy se hem zoo nae by, dat desen die niet slincx en was, en daer op uytging, den Staff by t'eene eynd vatende, om-se mijn Heer uyter handt te rucken. Daer souw men een strijd ghesien hebben, had-mer niet stracx de gordijnen toegheschoven, en dit deerlijk schouwspel voor der menschen ooghen verborgen. de Sonne selffs en mocht het niet langer aensien,

> Maer ging zijn ooghen berghen
> Achter de hooghe berghen.

Als ick hem van sulcken wonderlicken visioen hoorde ghewagh maecken, beelde ick het my soo diep in, dat my t'bloet begon te roeren, d'ooghen te vertrecken, ende te schemeren. Dit merckende mijn maet, vattede my byde mouw, en seyd, Wel maet, hoe ist met juw? off souwt ghy wel swijmen van sulcken praet? Hoe heb ickt met juw? ist gheck off ernst? off word ghy landtsieck? Hy tornde my den arm twee drie malen, zoo dat ic weer begon adem te scheppen. Vort, mallen Dwaes, seyde hy, hebben wy nu zoo meenighen storm affghereden, en sullen wy nu van eene weermaeckster vervaert zijn? Hebter gheen sorch voor, wat achter de gordijnen gheschiet is. Mijn Heeren hoor ick, willen nu eensamentlick heur eynde vast houwen teghens alsulcke Heer Hierarchen; en sullent oock wel moeten doen, willen zy anders Meester van heur goet en bloedt blijven, en niet by haer Stuyrluy om raet gaen, hoemen de Vloot regieren sal. Dit waer wel van t'mallen, dat de Heeren Bewinthebberen het ruym en den overloop, de hel en d'urck, Cajuyt en verdeck, t'voorschip en t'achterschip, en al datter opstaet, en me vaert, zoo t'rijt, zoo t'seylt, met man en muys regieren en ghebieden souwen, en van Gods weghen Meester van alles zijn: Maer niet vande Hut. Die daer in comen, die zijn veel te wijs, dan dat zy souden Huyrlingen off Set-schippers willen heeten. neen zy: maer wel Baesen. Zy zijn daer quansuys wat hogher ghelogeert als de Cajuyt, en hebben den loop des hemels waer te nemen, daer de Valcken zoo gheen verstant van en hebben: en daerom souwen zy-se in de Cajuyt wel opt hooft willen schijten. En of dan een Meers-climmer mede seyde, dat zijn beroep hooger, en sijn gesicht wijder strecte als van al d'andere maets; souw hy se dan moghen vande Meers inde back schijten, en laeten het haer voor koeck op eeten? Ick en seg niet, dat de Stuyrluy te vooren plat uytsegghen, dat zy zoo doen moghen: maer off zy metter tijdt noch ongeschickter wierden, als zy nu alreede begonnen hebben, wie souw se uyt de Hut int Galioen derven setten, off den Paus inden ban doen? alsmen seydt. Den Admirael Matelief dat was een man nae mijn hart, om zijn Stuyrluy in dwang te houwen, als zy uyt haer roer wilden waeyen, en de beest speelen, eerst onder malcanderen en dan onder t'volck. hy dreyghdese flucx vande Hut int Galioen te doen dansen, zoo zy nae zijn roer niet en wilden luysteren, en metten anderen als boeders een eenparige coers aengaen. Stracx waren zy zoo ghemaniert als een tol, men souwer me op een draet ghestuyrt hebben. Dat was een man die sach wel als stuyrluy onder soo graeuwen hoop mogen begaen, en t'quaetste gat in willen, dat zy vermogen metter tijt eenen Admirael uytte Cajuyt opten ballast te jaghen, off de stucken lang scheeps te rucken: De H*eeren* Bewinthebbers hebben dit nu al wijsselijck overleyt, en een artijckelbrief gheraemt, daer van de grootste letter

een O voor de vreemdsamighe, ende een P voor de wrevelighe gheesten sal wesen. Die daer op dan niet en sal willen varen, die magh aen lant blijven en de vlieghen van de koeyen keeren. Claghen zy dan, datmer een bal inden mondt wil legghen, ende stomme honden van maecken, t'Is beter stomme honden dan rasende, die den ganschen nacht huylen en baffen, alsser geen dieven te keeren en zijn, en by daghe de goede luyden inde beenen bijten, als oft al dieven waren die-der voorby ghaen. Och lieve Calis-kint,seyd hy my, off meynt ghy dat de Bewinthebbers juw ten naesten jaer Schipper sullen maecken, dat ghy dus voor juw Heere*n* becommert zijt. Och neen, antwoorde ick, maer ick souw gaern weten in wat Lant ick t´avond off morgen woonen souw/ off ick eens vander zee quaem te gheraecken. Rust ghy man u hooft, seyd hy my weer, de H*eeren* Bewinthebbers zijn wijs genoegh, en wetent al beter als wy, dat een Schipper sonder gheldt een Boots-mans gheck is, en datmen op een blinden esel niet verre rijden en can. ghy verstaet mijn weuyven wel: t´is een goen slechten raedt en sonder swaricheydt. Pho ho, dats niet. daer is al een andere pot te vuyr, en nae zy aende Kocks praet ruycken conden, die het my seyden, (leugen moet het wesen) zo was-er Spec in, nu de Koe ons begint te walghen. De boeren hadden gemerckt, dat de Verckens niet dan met horten en snorcken gheslapen hadden, en van onrust niet connen groeyen, zwedert dat Maetroos met zijn verroeste*n* opsteecker sulcken ruymstraet onder de crijtende kudde maeckte, dat het bloet zoo dick als oly de spygaten uytliep, daer van ons het slecht water quam, en t'Bestant van weer op volghde: zoo dat deur die slachting t'speck nu al op vijff groot was ghecomen. Daerom de Speckheuckers siende dat Maetroos dien opsteecker even staegh op zijn gat bleeff draghen, en t'avont off morghen, als hem de grillen weer aenquamen, heur coopmanschap wel op noch een lager merckt mocht brengen; jae hen selve t'ouwe maghere brootgen met een orangien appeltgen weder leeren eten: hebben sy voorgenomen, als waer hy wat slecht in't ghelooven, hem wijs te maecken, dat hy met het hooft niet wel bewaert en is: Dat hy al wat raest, en eer lang dul werden sal, zo hy sich van haer experte barbiers t'hooft niet en laet versetten; de pan uytschrouven, en quicksilver inde hersenen stroyen. Wat dunckt juw van sulcken slappen cost? souw daer niet wel een Doggher selve zee-sieck aff werden? Noch al meer raets voor t'selve ghelt, als off de const om broot liep. Wy en hebben met ons eyghen Stuyrluyden niet spuls ghenoegh, en Jan Rap en is niet ghenoegh op rollen; Men souw ons gheerne wijs maecken datmen d'ouwe Visschobben, die nu al 40. jaren off daer ontrent vanden overloop geschrobt zijn, nu weder op de nieuwe geTreven en gheteerde plecht voor goe S$^{te.}$ Pieters schelpen behoort op te stroyen. S*in*te Jacobs schilpen en seytmen niet, want wijvers en kinders weten wel, dat van Compostel gheen goe compost en compt, en dat wy het met ons eyghe roocool wel doen sullen, sonder den Spaenschen ajuyn daer by te hebbe*n*, die ons al te seer te keel uyt souw stincken. Maer als wy sieck zijn, zoo wil ons al de werelt een dranckgen koocken, God betert. Dat is men wil ons te hulp comen met halfwaecken, nu ons Stuyrluy veel al op haer dinghen niet en passen, en de Verckens int cooren laten loopen. Moort! wat is dat voor volck? dat int onnosele straetgen messen vercoopt, welcker deught niet als op een conincks hert gheproeft en

connen werden? die t'mes onder den rock schuylen, dat heuren vermeynden voorsaet S$^{te.}$ Pieter inde scheede moest op steecken en weghleggen? Wie salder dan met vryer harten te koy gaen, alsme*n* sulcke opsteeckers inde Mouw sal dragen? De swarte Zeehanen, die nochtans S$^{te.}$ Pieters neering opten ouden voet drijven, hebben haer dese nieuwe Halffwaecken quijt gemaeckt, wilde zy haer schepen niet quijt werden: en een schelm is hy onder heur, die darff spreken, van-se weder over te nemen, al sciouwden zy noch zo zeer, en heuren S$^{te.}$ Pieter selve daer voor schreeuwde dat hy heesch wiert. En wy, en wy, en wy segh ick, die de roode Zeehanen sijn, trotz d'andere, wy die het met den rooden Affgodt van dese swarte Halffwaecken zoo verpeutert hebben, dat wy hem, zoo te segghen, een rechtvaerdighe straffe schuldigh zijn; souden wy ons eyghen eers ontdecken, en van dese Duyvels met Scorpioenen laten gheesselen? zijn wy sulcke Haenen, datmen ons ghekraey niet eene mijl verre, maer de gansche Werelt over gehoort heeft; en en connen wy niet eens zoo vroegh opwaecken eer dese Duyvels haer schoenen aentrecken, dat wy sien met wat craeuwels van voeten dat zy ons naeghaen? en wat voor wolle socken en ysere hantschoenen, dat zy aentrecken? Wat ghetyen dat zy lesen? wat koockerkens dat zy in heuren moortsack dragen, en met wat reetschap gestoffeert, om de vrouwen den baert en de mannen de keel aff te scheeren? Hier meynden ick dat mijn Maet selve begonst dul te werden van uytvaren, als ick wel metten eersten dede; ende en verstond niet al, wat hy dus ghelijck als buyten Westen praettede: Dan hy begon het my zoo plat uyt te legghen, dat het den botsten van al dese toegappers wel verstaen souw hebben. En de Bewinthebbers wisten het al te mael mede wel, maer men moest somtijts malcanderen wat oeffenen, en zoo voort. Noch seyde hy, dat onse Stuyrluyden daerenteghen weder een huyrtgen in Brabant en Vlaenderen souden moghen gaen verdienen op heur binnelants-vaerders, midts dat de Halffwaecken op onse Oostindischvaerders, sonder ghelt, en alleenlijck uyt Liefde de Prins mochten dienen: sweerende daer neffens, zo swart als Ketters, dat zy gheen Schepen affloopen en souden, off ten quam-er toe: maer of zy niet seggen en souden, als de Duynkerckers weer in zee quame*n*, Schipper, wy en willen niet vechte*n*, wy zijn Mennist, daer en wilde niemant borch voor blijven: En daer laghen wy dan mette seylen voor de Mast, en soo wel t'slaeghs, als off de groote Rae uytte ketting ghevallen waer. Goe Mannen, t'is lang genoegh. comt de Schout, zoo zal hy mijn praet stooren, niet als had ick de waerheyt ghespaert, maer te veel volcx om d'ooren vergaert. t'Is best dat ic mijn Waerdin besoeck wat my die al seggen en koecken sal: maer ick en wil geen spec eten vande swerte Verckens, die altijt mijn Vaers thuyn omwroeten, en die niemandt ringhen en can. Als heur speck noch met heur Fransche messen tot vincken gesneen, en op haer Enghelsche coolen gebraden ware, zo wilde ick het noch wel al heet al warm, den duyvel off de raesende honden voorwerpen, maer geen menschen niet. Daer varen wy heen. Goen dagh, en moy weer, en alst hard waeyt zoo past op de wint.

Naereden

Toeft wat. noch en scheyen wy niet. Ick sie wel dat den eenen Heu, den anderen Hola, den derden Haha seydt. De verstandighe sullen my van selffs ontschuldighen, dat ick haer t'onverdienste onder den ghemeenen hoop met eenen

selvighen boender gheschrobt heb. zy weten wel dat een bootsman geen hooffsche tong en heeft, om een yegelijcken t'zijn te geven; dat is, de quade te verschoonen, ende de goede tot inden Hemel te verheffen. De andere hoor ick alree wel,beclaghen sich deerlijck, dat ick haer Ordre schenne, en t'verborghene ontdecke.T'leste doe ick al willens. wat t'eerste aengaet; Niemant en is hier ge-eselt, dan diegheern selve t'Heylichdom waere, en behalven zijn eyghen ordre het Heyligheschent, dat hy bedient. t'Is lang ghenoegh van Palmensondagh aff den Esel getrocken, en verre genoegh inde Kerck. t'is al hoogh Paesschen om op den Inrijdder te denken. Niet als de hovelinghen van deser werelt, die voor haer Heerenallerhande crackeelen aenvanghen, als off zy daer mede grootelijcx gedient waren.Maer als discrete Dienaers van eenen Coning, wiens rijck van deser werelt niet enis. wiens eer van onse eersucht niet geeert, maer onteert wert. die wel veel Pluymstrijckers en montdienaers onder zijn ghevolgh heeft, maer niet onder sijn ghesin.Veele meynen dat zy sijn besolding trecken, maer den Duyvel verschiet het ghelt.t'Is wel waer, seggen zy, dat het onder veelen zoo toegaet; maer ghy lacht-er mede,daermen om behoort te schreyen. Barmhertighe backsteenen! En waer zijn juwtranen doch? ick ghelooff juw de ooghen zoo vol hanghen, dat ghy off niet en siet,hoe de Duyvel met juw lacht, dat hem de oogen mede tranen, siende dat ghy malcanderen met zijn lieffelijc swartsel zoo leelicken: begruyst en becruyst al oft hy hetselver waerre: off dat ghy juw door de schemering laet voorstaen dat hy met juwuyt medoghentheyt mede huylt. Alzoo de Schilders wel seggen dat de huylendeende de lachende al eene grim trecken. Let op dien Schalck, dat hy juw neffenszijn colen zijn tranen emde niet en vercoope voor lijnsaet-oly, om de verwe me temeughen, op dat de Schildery immers vast houde. De Crocodijlen connen omhaer aes wel huylen, veel meer dan desen ouden Bedriegher. Laet een bootsmanwat lachen, die sonder ajuyn niet schreyen en kan: Laet hem de vrydom van zynenMal-brieff ghenieten. Maer ghy, die de Brieven van Wijsheyt in de borst draeght en t'zeghel op de tonghe, en arbeyd-er selve niet toe, dat een deerlijcke saeck oockbespottelijck met eenen zy. Speelt zoo seer met juw Conscientie niet, als off ghyGod, den Duyvel, ende de Werelt al teffens bedriegen cond. T'groote dack vandeKerck, dect wel veel, maer en smoort het niet al. Ondertusschen zijn de trouweDienaers te beclagen, die met haer sevenen zoo veel niet en connen uytwisschen,als eenen Schoorsteenveger can vuyl maecken. Iae, maer ondertusschen en crijghen wy gheen recht. T'is juw schult dat ghy tot geen andere vierschaer gaen enwilt, als daer t'vonnis al te vooren gesmeet is. Waer sullen wy dan gaen, daer mende questien verstaet? Iuw eyghen Overicheyt, die sich tegens alle de wijsheyt vande werelt staende hout, die de Rechten en Rechters, daer wy alle nae leven, breectende maect; can die niet raets ghenoegh vergaren om de verschillen wijsselijck te slissen? Iae, maer het zijn gheestelijcke saecken; die vereyschen een gheoeffent verstant, ende en willen van alleman zoo niet ghehandelt werden. Ist datter geoeffende verstanden toe vereyschen, die en ghebrekender mede niet. ende en wil hetvan alleman niet gehandelt werden: waerom dan alleman in d'ooren ghetuyt eenwetenschap, diemen off niet begrijpen, off wel ontberen can? Maer de Crijgelheyten is nieuwers mede te stillen, al boodmen haer schoon d'overwininge. zy wilnoch al meer hebben. Laet juw buyrman in vreede, en stilt juw eyghen kraeckend wijff en krijtende kinderen, niemandt sal voor een ander instaen. Iae, istweer-aen, die liefde dwingt my mijnen even-naesten off d'arme kudde niet te

verlaten: zy hangt my aenden hals, en vercracht my mijn ghemoet. Ick gelooftmet juw. maer hoe vercracht juw doch de Vrouw, dien ghy selffs het wild inde beenen gheholpen hebt? die juw uyt slechticheyt haer trouw gegeven heeft, niet merckende dat ghy niet haer welvaren, maer juw eyghen wellusten soeckt? dat ghy beyde met juw eyghen ende oock haer conscientie speelt, alleen om juwen warsucht tevoldoen, al waert met haer over bergh en dal, uyt haer moeders huys wegh te voeren, en dan onder de vremde verradelijck te verlaten. Dus gaet het met den eenen Ghesel, den anderen roept weder Hola, mette zijne, en seyt, Ten is ons levenonse alderminste ghedachte niet gheweest aenden Stock te ternen, off anders alsPrins te laten waeyen; t'welc ghy hier aen onse Opinions verschillen wilt vast-binden en naesleypen. Ic gelooff het met juw, en verbly mijn dat ghy nu verstaet, datde eerst-geboorte beter is als een back grutten, en wijser geworden zijt door d'ondervinding van ouwen tyen, doen de beesten spraken, en uyt een menschelijckenijdichet haer eyghen vryheyt vercochten, aen de gheen, die haer wederparty uythet ghemeene gras dreven,

> *Doen t'Peert met Ruyters hulp het Hert sloegh uyt de Weyde*
> *Veroorloochdent zijn Rug aen Toom en Sadel beyde.*

*Maer ondertusschen hebbender dan vele aende Malle waghen off aende leeghe waghen gheloopen, niet wetende waer zy heenen trocken, off wat zy op hadden. Laet ons voortaen niet meer zoo lichtelijck met yemant inspannen, en om t'geselschaps will nae Romen loopen: men comter ten lesten onder te quae Christenen. Laet ons de seeff en het schuymspaen inde handt nemen, en malcanders doen en dencken siften en schiften: want den Duyvel en verschijnt niet meer in persoone als alleen te romen, en dat noch vermomt. Het zijnder al veel met dien Veerman ghescheept. t'waer goet, wilden off conden zy in tijts in een ander schip overspringhen. en voortaen t'slechte S*int *Pieters vaerwater onderhouden, sonder meer zoo lichtelijc een vremt vuyr na te stuyren en niet te weten wat lant datter voor steven is. Wy zijn zelffs wijs ghenoegh, zoo wy niet al te wijs en willen zijn. Off de N.W. streeck recht off crom gheteeckent wort, en evenwel op een uytcompt, salmen daerom malcander de zee verbieden? Hoe volcomen dat de Musijck is, wat meester salder nochtans al de tonen goet maecken? De Noten zijn wel genoegh ghestelt, maer wy brekense zoo cleyn, dat niemant het ghetuyreluyr verstaet. Iae, Maer dit zijn al praetgens, en om een eynde van de saeck te hebben, zoo moestmen t'Schippers gilde vergaren. Kinderen, wat een huys souw daer legghen? als een hoyschuyr: ende de Naelde te vinden wesen, als offse de Duyvel in 't Hoy ghesteken had. Men moet wel wat disputeren, maer niet opt puntgen van een Spaensche Naelde. niet om van vrunden vremde, en van vremde vyanden te maecken. Ghy weet selffs wel te segghen, dat de crijghele bootsen onder de jonghe maets nieuwers anders toe en deugen, als om malcanderen te tergen, de leden rat te houden, ende by eenen misgreep den hals te breecken. Daerom indien de Vaderen onses Vaderlants dit hoogh climmen niet en matigen, ende de wijse Stuyrluyden van haer malle kinderen niet wat legher by de eerden houden; zoo salter me gaen, als mette yverige Weyluyden, die de steen-bocken inde ongebaende clippen naejaeghen, en in plaets van t'wilt te vanghen, haer selven verliesen. Daer staen wy dan en kijcken met een mondt vol tanden, tusschen duysent abrupten en duysent absurden, duysent spitsen en duysent spotten, ende en weten niet meer dan wegh dien wy heen ghecomen zijn, dan off-er ons de Duyvel met den hayre ghevoert*

*[+]hadde, jae comen alsoo by de Collen ter herberge, eer wy het dachten off waenden. Laet de boeken ende berghen met vreden. Lust juy immers te jagen, zo keert hier beneden de swarte Swijnen uyt het coo- ren, de vyanden van t'menschelijcke gheslachte, de nieuwe geprofessijde omwroeters van alle Heeren Hoven die wel gheen dach-huyr en reeckenen van in des Heeren Wijngaert te wercken, maer by t'affsterven vanden Rijcken Vader ten minsten een kint ende een kints ghedeelte nae haer sleypen. Hoveniers die als padden aende beste bloemen sitten, en haar fenijn al vroegh inde jonghe bol schieten: daerom zy oock niet te vergheefs, als een pestilentiale lazarie, uyt de bloeyenste Hoven vande werelt ghebannen zijn gheworden. Zoodrae en hadden zy de Lelien niet aende wortel ghesteecken, off zy en bliesen uyt, dat heuren * Priapo beyde Eert-vruchten en Boom-vruchten van rechts wegen toequamen. Wat Duyvel isser oyt naeckter off onbeschaemder uytte Hel ghecropen? off wat Charlatan heeft oyt opentlijcker met het volck gespot, dat hem zijn vuyl-smeer voor sijne salve betaelde; als desen Scharlaken Cardinael doet met die hem zijn Meesters ronde wercken voor welrieckende zeep ballen affcoopen, en betalense met heur eyghen vryheyt? En dustige gasten souwmen noch een stoel met een kussen setten? ba heur eygen speck voorsetten. ba dats ghepreect van een varend ghesel.*

Dus zoo sloopten hy het vlot,
Sonder ancker, touw,off slot,
Om de Collen en quae Wijven
T'zeewaert in te laten drijven,
Met de weer-en warre-gheesten
Smooren in haer twist-tempeesten.
Sluyt het niet? en is het los?
T'stercke beest dat is den Os.
T'is van houters onghekorven:
Waer het beter t'waer bedorven.
Den Timmerman van Rotterdam,
Daer het ronde Boot aff quam,

Om dat hy t'oneffen mijdde,
T'vuyr en quasten ginck besijde:
D'ander die uyt Switserlandt
Dreef op 't Boot in Enghelant,
Om dat hy aen t'warregaren
Vande Duyvel dorst vergaren,
Set men beyd voor inde Hel
By t'Kocks barnhout niets te wel.
O ghy Rechters bits en plomp
Loop heen cruypen inde Pomp,
En de Clap nae juw toe haelen
Van juw Meesters cleyne faelen.

Afscheyt

T'eerste en t'laetste dat ick sabber.
Jonghe flucx loop hael de Swabber
Veeght het uyt dat qualijck staet,
Soo van my als van mijn maet.
T'is vergheefs het Mal te vroeden.
En de Wijse te gaen hoeden.
Steeckt den Cuyper, en den Kock,
T'crijt en colen in haer rock,
Dats het voor de Quade berghen
Om de Goede niet te terghen.
T'is ghenoegh ghehaenepoot
Soo men slechts niet cattepoot.
Niemant gheeft doch t'zijn om beter,
Als waer t'les van Sinte Peter,

Niemants Paltsrock staetter moy,
Als die blijft by d'eerste ploy.
T'is al cleyn ghenoegh ghewreven
En den Droes zijn lust bedreven,
Die het Liedtgen sonder eynd
Inde malle werelt seynd,
Daer zijn Vaer is aen ghestorven,
En ons keel al halff bedorven,
Zoo men t'doen van mal en vroet
Eeuwigh bekrackeelen moet,
Sal men t'segghen van de wijven
Oock al moeten deur gaen drijven
T 'waer een Liedtgen sonder end,
Daerom ick het hier belend.

En bid, * Verlost ons Heer van God-gheleerden haet
D'ouwe brug van den Paus tot Ziel- en Land-verraet.

+

uytt' Hantwerpen
inde Druckery vande Almanacken
des Iaers 1612.

+Ghelijcker niets en is, off 't was, alzoo wert huyden t'oude Spreeckwoordt vernieuwt, *Libera nos Domine ab odio Theologico. AMEN.*

Den Drucker schenckt u noch dese Thesen
Om voor u Wijff in 't Latijn te lesen,
Indien zij knorde, dat ghy u ghelt
Aen desen Malbrieff had misghetelt.
Maer past het haer doch niet te vertaelen,
Om niemants Priesterschap te behaelen.

Incipit Theses veridicae de Ludificatione Hominum, quas gladiatorio anspicio, D. Quidamus Artophagus Propheta Panivorus ac Poëta mal' aureatus pro Decoctoratu pro et contra, publice convellen das prostituit, in auditorio Morologico foecundissimae scholae Menenianae, sub praesidio D. Scapulae Vapulae, Ordinis Fratrum Ignorantiae civilis.

Theologia Theatrica
Ecclesiae Sciatica,
Piscatio pyratica,

Haereseos venatica,

Pro animâ erraticâ,
Charonti fert viatica.

Item
Aretologia est ars Phantastica,
Non Ecclesiastica,
Multo minus Scholastica.
Definitio.
Antiqua Comici Ludificatio, quod DII HO-
MINES QVASI PILAS HABEANT,
hodie siet mera Antonomasia. Quare? Quia

De bene vivendo jam, quaestio nulla movetur
Inter Doctores: multa inter Decoctores.
Conclusio,
A bove ad asinum.
Coroll.
Ridere Stultos qui vetat,
Is Sacra cum fastu crepat.

Aliud.
Non efferatus impetus Tyrannorum,
Nec infidelis Principum clientela;
Tantum malorum vexit in gregem Christi,
Quantum impotentum bella sacra Pastorum.

Dats immers ghelatijnt voor Wijven en Geleerde,
Dien den neus-wysen Droes het Warre-vraghen leerde.

Objectio. Ars non habet inimicum,
Dan mijn Heer Broer-onverstand.
Responsio. Dixit idem è vico in vicum.

Rijdende door t'gantsche Land,
Nullo jumenti adjumento,
Een Rabauwen malle Waghen,
Factus novo experimento,
Om den hongher te verjaghen.
Pro et contra aurigabat
Over steven, over stuyr,
Qui clam intus remigabat,
Als waer't Archimedis cuyr.
Impostorem stipe, et laude
Loonde t'malle Volck verwondert,
Non compertâ fungi fraude,
Doen men schreeff een min als hondert.
Dixit idem et antehac
Gheervliet uwen Almanack.
Dico ad idem é vico in vicum
Roepende door t'gantsche land,
Ars non habet stulté amicum,
Van mijn Heer Broer-onverstand.
Objectio. Maer wat roept ghy doch zoo coen,
Tantâ Doctorum copiâ?
Solutio. T'hoff dat had een Gheck van doen,
Tantâ Stultorum inopiâ.
Want het lant steekt nu vol Wijse
Qui nil nisi altum sapiunt:
En als waert een toover wijse,
Nil preter muscas capiunt.
T'is al om een Dus off Zoo,
Off om t'malle Boonestroo,
Vel de lanâ caprovinâ,
Dignâ pessīmâ latrinâ.
Den Timmerman van Rotterdam,
Daer het slechte Boot aff quam,
Daer met hy de malle Werelt,
Als een schoone Seugh ghepeerelt,

Om end om heeft omgheseylt,
En haer gronden affghepeylt,

Gheraeckte op een Nae-noen, daer hy niet was ontboden/
En sagh by een vergaert t'gheselchap vande Goden,
Op een verheven cluyt, daer van zy conden sien,
De cluchten en tgheboots, die onder ons gheschien:
Hoe dat-er niemant is, die machtigh van zijn sinnen,
Sijn medebroeder can recht haeten off beminnen:
Maer als een Byen-swerm al-t'samen blijven hanghen
Om Een, die ons met schijn van Deughden heeft bevanghen:
en dan op t'wijs avijs van Buyrman en van Wijff
Gaen wreken met ons bloet al zijn Hoofdigh Ghekijff.
Hij gheeft ons een Rondas van reyne conscienty
Als een Medeas Hemd, en sielen pestilency.
Met dit gheschildert schilt, der sotten toeverlaet,
Verdedightmen zijn schand, en crijghel onghelaet.
Het heet de Eere Godts, t'decksel van alle potten,
Daer me de Duyvel doet zijn Crijghers t'samen rotten,
en Broeders onder een, om tclieven van een stroo,
doet clieven gantz van een, en om een Dus off Zoo
Coppelt haer aen t'gheveght, en raept dan bly de stucken
Der Sonen, die haer Vaer den grijsen hals deen bucken.
De Waerom vande Crijgh werd dan te laet bedacht,
Als hy om zijn bedrijff, en onse Scheuring lacht,
Die ons op desen dril voor Gods Eer leerde Strijden,
In plaetse van daerom nae d'oude Leer te Lijden:
Die, wat hem niet in als toestemt, zijn Vyand heet,
In plaets van wat ghedults om Broeders Eenicheed.
Wy sitten aen een Disch van allerley goe spijsen:
Den eenen eet met lust, den ander met affgrijsen.
Lijs, ist niet van juw tant? wat pruylt ghy int Ghelagh?
Jae, Moer heeft my gheseyt dat ickt Zoo niet en magh.
Dit weeght d'een d'ander toe voor een last conscienty:
Maer haelde se tghewicht van een blat Patiency,

Wy souden t'grootste Schip daer me te gronde laan,
En S^{te}. Pieters mes, met Malchi oor laten staen.
Want zoo m'om Dus off Zoo de dijcken magh gaen breecke*n*,
Zoo-weet den Droes de Stroom verleyt aen duysent beecken:
Zoo-men dus tooghen moet ons Suyverheyt om strijdt,
Zoo werd den Duyvel rijck aen Blancquet en aen Crijt.
Dus herdachten al de Goyen
T'oorlogh van het oude Troyen:
Doen Eris in haer Ghelagh
Den vermaerden appel bracht,
Voor de schoonste der Goddinnen,
Die den lieven prijs souw winnen:
Dat de schoone Venus deed,
Daer dat Griecken veel om leed.
Dus besuyrt Jan Alleman
T'ghedrijff van eenen Warreman,
Om een Dus en om een Zoo,
Om het clieven van een Stroo.

Vive vale, si quid, etc. en een slagh toe eer t'meer scheelt.

Noch wat verclarings voor t'selve Ghelt.

Pisa. eertijts een schiprijcke Stadt in Toscana, daer by aende wegh van Livorno dese pael noch huydensdaeghs ghetoont wert, met meer andere visevasen.

Swarte Zee-hanen. Venetianen.

Ysere Verckens. Ferraresen.

Hierarch. is Heyligh-vorst te seggen, als by exempel den Paus.

Abrupten en absurden. Steylten en ongherijmtheden.

Priapus. eenen onbeschaemden Thuyn-Godt by de Heydensche Poeten.

Donne da bene. Vrouwen met eeren, off anders, Vrouwen gheeff wel, want Gheven onder de Vrouwen van een andere tael een eyghen cunstwoort is.

Monsignori Revirandissimi Card. con reverenza, etc. Myne aldermeest te her-mannen Heeren Card. met oorloff, etc. Ick segght te hermannen, want zy, eer haer den baert uytwast, van malcanderen al gewijft worden, zoo zy yets goelijc off wulpsch zyn. *Cardinalen* moetmen niet heel uyt segghen als met een *Met oirloff* daer by, want het sulcke suyvere vaten en gaten zyn datmer meest over al met staende masten invaert, als die wel weten die in dat Heilighe Land maer halff bevaren zyn.

Den Timmerman van Rotterdam. Erasmus.

D'ander die uyt Switzerlandt, etc. Aconcius.

Inde Thesen, Dii homines. Een out Poeet seyde dat de Goden met de menschen speelden als oft maer Caets-ballen waeren. huyden speeltmen met Godt als oft maer etc.

Non effer. t'gherijn van een Quidam,

> Noch t'bloedigh Sweert der woedende Tyrannen
> Noch t'byghelooff der weerlick' Overmannen,
> Heeft immermeer de kudde zoo verstoort,
> Als Herd'ren Crijgh wel schapen heeft vermoort.

Eris. De Twist goddinne.

De reste is voor de etc.